

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.015.02.2021

Pan
Ryszard Borys
Prezes Zarządu
Dolnośląskiej Izby Rolniczej
Dolnośląska Izba Rolnicza
ul. Wiejska 29
54-411 Wrocław

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/091 – „Wykorzystanie środków publicznych na działalność izb rolniczych”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Dolnośląska Izba Rolnicza, ul. Wiejska 29, 52-411 Wrocław (dalej: Izba lub DIR).
Kierownik jednostki kontrolowanej	<p>Pan Ryszard Borys, Prezes Zarządu Dolnośląskiej Izby Rolniczej (dalej: Prezes Izby) od dnia 17 czerwca 2021 r.</p> <p>Od dnia 17 stycznia 2003 r. do dnia 6 stycznia 2021 r. funkcję Prezesa Zarządu Izby pełnił Pan Leszek Grala. W okresie pomiędzy 6 stycznia 2021 r. a 17 czerwca 2021 r. funkcję kierownika jednostki pełnił Pan Ryszard Borys, Wiceprezes Zarządu Izby.</p>
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Organizacja i wykonywanie ustawowych oraz zleconych zadań przez izbę rolniczą.2. Współdziałanie izby rolniczej z organami publicznymi oraz z innymi podmiotami w zakresie realizacji ustawowych zadań lub zleconych innymi ustawami.3. Gospodarka finansowa oraz wykorzystanie majątku izby rolniczej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2020 (z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ (dalej: ustawa o NIK).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Natalia Gonet, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/97/2021 z dnia 16 czerwca 2021 r.2. Angelika Gagon, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/96/2021 z dnia 16 czerwca 2021 r.3. Karol Wilk, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/99/2021 z dnia 21 czerwca 2021 r.

(akta kontroli: t. I str. 1-7, 193)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2018-2020 Izba realizowała wszystkie zadania wymienione w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych³, a jej organizacja dostosowana była do zakresu realizowanych obowiązków, w tym wynikających z innych ustaw niż ustawa o izbach. Izba nie wykonywała przy tym żadnych zadań zleconych ani powierzonych jej przez administrację rządową lub samorząd terytorialny. Podejmowała natomiast działania związane z rozwiązywaniem problemów rolnictwa w warunkach pandemii COVID-19.

Niezależnie od powyższego NIK ocenia negatywnie terminowość realizowania przez Izbę zadań określonych w art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych⁴, art. 17 pkt 6 lit. c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁵ i art. 5a ust. 1 ustawy o izbach. W latach 2018-2020 z uchybieniem ustawowego terminu wydano bowiem aż 228 na w sumie 303 opinii dotyczących przeznaczenia gruntów rolnych. Nieprawidłowością było również zawarcie porozumienia z dnia 18 grudnia 2020 r. z innymi wojewódzkimi izbami rolniczymi oraz Krajową Radą Izb Rolniczych (dalej: KRIR) w sprawie powołania Rady do spraw Młodych Rolników przy KRIR, pomimo nieuzyskania stosownej zgody Walnego Zgromadzenia DIR, przewidzianej w § 78 ust. 1 Statutu Izby⁶.

Zarząd Izby terminowo wywiązywał się z obowiązku przedstawiania Wojewodzie Dolnośląskiemu podjętych przez organy Izby uchwał, stosownie do art. 48 ust. 1 ustawy o izbach.

W okresie objętym kontrolą Zarząd Izby w zasadzie prawidłowo prowadził gospodarkę finansową Izby oraz właściwie wykorzystywał jej majątek. Niemniej stwierdzono nieprawidłowości dotyczące niezgodnego z art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁷ gospodarowania środkami publicznymi polegające na: niepodejmowaniu działań związanych z pozyskiwaniem od gmin danych o wysokości należnych Izbie dochodów z tytułu odpisu w wysokości 2% od uzyskanych wpływów z podatku rolnego, jak również działań na rzecz ich egzekwowania oraz nieterminowym regulowaniu wymaganych płatności (w przypadku 29 na 208 zbadanych dowodów księgowych). Ponadto Dyrektor Biura DIR samodzielnie zatwierdzała do wypłaty wydatki z budżetu Izby, mimo że nie posiadała ku temu stosownego umocowania prawnego w postaci upoważnienia Zarządu Izby, powierzonego zakresu czynności czy wynikającego z przyjętych w Izbie zasad rachunkowości czy kontroli i obiegu dokumentów.

W Izbie nie przestrzegano postanowień ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁸ w zakresie dotyczącym: [1] kontroli merytorycznej, formalno-rachunkowej i dekretacji dowodów księgowych (art. 21 ust. 1 pkt 6 uor); [2] rzetelnego prowadzenia ksiąg pomocniczych – ewidencji środków trwałych, w której w 2018 r. nie ujęto gruntu przy ul. Wiejskiej 29 we Wrocławiu (art. 17 ust. 1 uor); [3] spełniania przez politykę (zasady) rachunkowości wymagań określonych w art. 10 uor.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszej kontroli zastosowano opisową ocenę ogólną.

³ Dz. U. z 2018 r. poz. 1027 (dalej: ustawa o izbach).

⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 1326 (dalej: ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych).

⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 741, ze zm. (dalej: ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

⁶ Stanowiący załącznik do uchwały nr III/5/2016 z dnia 16 czerwca 2016 r. III WZ DIR V kadencji, a następnie do uchwały nr III/5/2020 III WZ DIR VI kadencji z dnia 3 lipca 2020 r.

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm. (dalej: ufp).

⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 217, ze zm. (dalej: uor).

Stwierdzono również stan nieprawidłowy o charakterze organizacyjnym, dotyczący niewykonania w 2020 r. przez Komisję Rewizyjną DIR i Komisję Budżetową DIR wymogu dwukrotnego odbycia posiedzenia w roku budżetowym, przewidzianego odpowiednio w Statucie Izby i w regulaminach pracy tych organów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja i wykonywanie ustawowych oraz zleconych zadań przez izbę rolniczą

Opis stanu faktycznego

1. Statut Izby zawierał wszystkie elementy określone w ustawie o izbach¹⁰. Określał strukturę organizacyjną DIR oraz zakres zadań wynikających z ww. ustawy. Zapisy Statutu Izby wskazywały również, że Izba może wykonywać zadania zlecane z zakresu administracji rządowej, przekazane ustawami lub na podstawie porozumień z właściwymi organami administracji rządowej oraz zadania przekazane w drodze porozumienia przez organy samorządu terytorialnego z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego¹¹. Do zadań Izby, zgodnie z zapisami Statutu Izby, zaliczono dodatkowo działalność wspomagającą szkoleniowo i finansowo organizacje i społeczności lokalne na obszarach wiejskich. Zasady realizacji zadań ustawowych i zleconych nie były przedmiotem wewnętrznych regulacji w regulaminach prac poszczególnych organów Izby¹².

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Izby liczba członków DIR według stanu na koniec poszczególnych lat wynosiła odpowiednio: [1] na koniec roku 2018 – 60 000 osób; [2] na koniec roku 2019 – 65 000 osób; [3] na koniec roku 2020 – 100 658 osób¹³.

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Izby, widoczny wzrost liczby członków DIR w 2020 r. wynikał z faktu, że ustalając liczbę członków DIR na koniec 2020 r. Izba korzystała z dodatkowych danych zawartych w sprawozdaniach, badaniach statystycznych, do których nie miała dostępu w poprzednich latach. Powyższe liczby członków DIR obejmowały również liczby delegatów do Rad Powiatowych.

Izba podejmowała działania informacyjno-promocyjne w związku z wyborami do walnych zgromadzeń izb rolniczych VI kadencji w dniu 28 lipca 2019 r. Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Izby, DIR niezwłocznie rozpoczęła publikację materiałów informacyjnych, które były dostępne w siedzibie Biura we Wrocławiu oraz w Biurach Terenowych. Informacje o wyborach, zgodnie z wyjaśnieniami, zostały szeroko rozpowszechnione wśród mieszkańców obszarów wiejskich w sposób zwyczajowo przyjęty w poszczególnych gminach, jak również poprzez przekazanie informacji o wyborach softysom oraz rozwieszenie ulotek na tablicach ogłoszeń. Materiały były graficznie opracowane przez pracowników Izby i drukowane na sprzęcie Izby – nie

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Tj.: [1] nazwę i siedzibę Izby; [2] teren działania; [3] prawa i obowiązki członków Izby; [4] zadania oraz sposoby ich realizacji; [5] strukturę organizacyjną; [6] tryb wyboru i odwoływania komisji rewizyjnej i zarządu Izby; [7] zasady reprezentowania Izby na zewnątrz; [8] zasady zawierania porozumień regionalnych; [9] zasady powoływania i pracy komisji problemowych; [10] zasady gospodarki finansowej, w tym sposób dysponowania majątkiem oraz zaciągania zobowiązań majątkowych; [11] szczegółowe zasady działania rad powiatowych.

¹¹ § 6 i 7 Statutu Izby.

¹² [1] Regulamin pracy Komisji Rewizyjnej DIR, będący załącznikiem do uchwały nr III/8/2020 III WZ DIR IV kadencji z dnia 3 lipca 2020 r.; [2] Regulamin pracy Rady Powiatowej DIR, będący załącznikiem do uchwały nr III/9/2020 III WZ DIR VI kadencji z dnia 3 lipca 2020 r.; [3] Regulamin pracy Zarządu Izby, będący załącznikiem do uchwały nr III/6/2020 III WZ DIR VI kadencji z dnia 3 lipca 2020 r.; [4] Regulamin pracy Komisji Budżetowej DIR, będący załącznikiem do uchwały nr III/7/2020 III WZ DIR VI kadencji z dnia 3 lipca 2020 r.

¹³ W tym 97 473 osób fizycznych oraz 3 185 osób prawnych.

wyodrębniono w rozliczeniu kosztu tonerów oraz papieru na to działanie. Tematyka wyborów do izb rolniczych została poruszona również w programie telewizyjnym „Teraz Wieś”, na co wydatkowano 7 380 zł.

Przeprowadzone w dniu 28 lipca 2019 r. w województwie dolnośląskim wybory do Walnego Zgromadzenia DIR (dalej: WZ DIR) odbyły się w 33 okręgach wyborczych. Udział w głosowaniu wzięło 3 059 osób, tj. 6,84% spośród 44 696 ogółu uprawnionych osób. Prezes Izby wskazał, że w ocenie DIR frekwencja wyborcza w większości okręgów, w których głosowanie się odbywało¹⁴, była wyższa niż w poprzednich wyborach. Wskazał również, że wpływ na frekwencję wyborczą miał niekorzystny termin wyborów, przypadający na okres najintensywniejszych prac żniwnych. Zgodnie z wyjaśnieniami (cyt.): *Izby rolnicze mają zbyt małe kompetencje i zbyt mały wpływ na kształtowanie polityki rolnej państwa, co ludzie dostrzegają. Poza tym przy obecnych środkach przeznaczanych samorząd rolniczy coraz trudniej o chętnych na delegatów. Zwłaszcza, że często, jak chociażby podczas prac komisji suszowych, delegaci pracują społecznie, albowiem brak jest podstaw prawnych do wypłaty takim osobom diet lub innego sposobu wynagradzania, a Skarb Państwa, pomimo wielokrotnych interwencji KRIR, nie zdecydował się na refundację takich kosztów.*

Skład Komisji Rewizyjnej DIR (dalej: KR DIR) był zgodny z ustawą o izbach oraz ze Statutem Izby¹⁵, a w jej skład nie wchodziły osoby należące do Zarządu Izby.

W Statucie określone zostały zadania dla rad powiatowych Izby¹⁶ oraz ich organizacja, nie zawarto w nim jednak szczegółowych zasad wydatkowania środków publicznych przez rady oraz sposobu ich rozliczania.

Zgodnie z przepisami ustawy o izbach oraz Statutem Izby zadania związane z gospodarowaniem finansami i majątkiem wykonywać miały KR DIR¹⁷, WZ DIR¹⁸, Zarząd Izby¹⁹ oraz Komisja Budżetowa DIR²⁰ (dalej: KB DIR).

WZ DIR w związku z okresem kontrolnym procedowało zgodnie z wymogami Statutu Izby²¹. W ramach swoich kompetencji ustawowych i statutowych, związanych z gospodarowaniem finansami i majątkiem podejmowało m.in. następujące działania: [1] uchwały: w sprawie uchwalenia budżetu na lata 2018-

¹⁴ W 13 okręgach wyborczych nie zgłosił się żaden kandydat, w 123 okręgach wyborczych liczba zgłoszonych kandydatów była mniejsza lub równa liczbie przypadających w danym okręgu wyborczym mandatów.

¹⁵ Zgodnie z § 34 Statutu Izby - komisja rewizyjna składa się z pięciu osób wybieranych przez walne zgromadzenie spośród swoich członków, a członek komisji rewizyjnej nie może być jednocześnie członkiem zarządu.

¹⁶ [1] Sporządzanie analiz i opinii, przedstawianie wniosków oraz dokonywanie ocen z zakresu rolnictwa rozwoju wsi i rynków rolnych i przedstawianie ich zarządowi Izby; [2] Wydawanie opinii w sprawach zgłoszonych przez zarząd lub walne zgromadzenie Izby; [3] Zgłaszanie i wspieranie inicjatyw na rzecz edukacji i doradztwa rolniczego oraz podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników; [4] Zgłaszanie i wspieranie inicjatyw na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich; [5] Podejmowanie działań na rzecz poprawy stanu środowiska wiejskiego; [6] Podejmowanie działań w celu rozwiązywania lokalnych problemów rolnictwa; [7] Współpraca z organami samorządu terytorialnego działającymi w powiecie; [8] Wydawanie opinii w sprawach określonych odrębnymi ustawami.

¹⁷ Art. 16 - 17 ustawy o izbach, § 34 - 41 Statutu Izby.

¹⁸ Art. 10 - 13 ustawy o izbach, § 16 - 23 Statutu Izby.

¹⁹ Art. 18 - 21 ustawy o izbach, § 42 - 50 Statutu Izby.

²⁰ Art. 14 ustawy o izbach, § 24 - 33 Statutu Izby.

²¹ M.in.: [1] Protokół VI/18 z VI WZ DIR V kadencji z dnia 15 marca 2018 r.; [2] Protokół VII/18 z VII WZ DIR V kadencji z dnia 12 czerwca 2018 r.; [3] Protokół VIII/19 z posiedzenia VIII WZ DIR V kadencji z dnia 7 lutego 2019 r.; [4] Protokół IX/19 z IX WZ DIR V kadencji z dnia 20 maja 2019 r.; [5] Protokół II/20 z posiedzenia II WZ DIR VI kadencji z dnia 25 lutego 2020 r.; [6] Protokół III/20 z posiedzenia III WZ DIR VI kadencji z dnia 25 lutego 2020 r.; [7] Protokół III/20 z III WZ DIR VI kadencji z dnia 3 lipca 2020 r.; [8] Protokół IV/21 z IV WZ DIR VI kadencji z dnia 16 marca 2021 r. – posiedzenie w trybie zdalnym, dotyczące w znacznej mierze spraw z roku 2020.

2020²²; w sprawie rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania Zarządu Izby z działalności statutowej i finansowej za lata 2017-2020²³; w sprawie rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania KR DIR z działalności statutowej i finansowej za lata 2017-2020²⁴; w sprawie udzielenia absolutorium Zarządowi Izby za lata 2017-2020²⁵; w sprawie przystąpienia DIR we Wrocławiu do stowarzyszenia o charakterze członka wspierającego²⁶ oraz w sprawie upoważnienia Zarządu Izby do zakupu działki przy ulicy Jordanowskiej we Wrocławiu nr 2/1 AM 3 obręb Oporów²⁷; [2] opracowało wnioski dotyczące konieczności przeprowadzenia szkolenia dla Przewodniczących Rad Powiatowych i Delegatów dotyczącego wydatkowania merytorycznego budżetu Rad Powiatowych²⁸.

Zarząd Izby w związku ze swoimi kompetencjami ustawowymi i statutowymi²⁹ związanymi z gospodarowaniem finansami i majątkiem podczas posiedzeń³⁰ podejmował m.in. następujące działania: [1] uchwały w sprawie uchwalenia budżetu na lata 2018-2020, uchwałę w sprawie zmiany uchwały 9/2019 z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie uchwalenia projektu budżetu na 2020 r., uchwałę w sprawie uchwalenia projektu budżetu na 2021 r.³¹; uchwały w sprawie dokonania przesunięć środków finansowych pomiędzy pozycjami wydatków zapisanych w planie finansowym na 2018 r. i na 2019 r.³²; uchwałę w sprawie przyznania nagrody pieniężnej dla redaktora JK w uznaniu dla zasług związanych z popularyzacją tematyki dotyczącej wsi i rolnictwa³³; [2] przygotowywał projekty planów finansowych oraz rocznych sprawozdań z działalności statutowej i finansowej na lata 2018-2020³⁴; [3] podejmował dyskusje i działania dotyczące drugiego etapu dostosowania nieruchomości przy ul. Wiejskiej 29 do zapisów aktu notarialnego w sprawie nieodpłatnego przekazania gruntu.

KB DIR odbyła po minimum dwa posiedzenia w roku 2018 i 2019³⁵, a jedno posiedzenie w 2020 r.³⁶, co było niezgodne z postanowieniami Regulaminu Pracy

²² [1] Uchwała WZ DIR nr VI/2/2018 z dnia 15 marca 2018 r.; [2] Uchwała WZ DIR nr VIII/2/2019 z dnia 7 lutego 2019 r.; [3] Uchwała WZ DIR nr II/4/2020 z dnia 25 lutego 2020 r.

²³ [1] Uchwała WZ DIR nr VII/2/2018 z dnia 12 czerwca 2018 r.; [2] Uchwała WZ DIR nr IX/2/2019 z dnia 20 maja 2019 r.; [3] Uchwała WZ DIR nr III/2/2020 z dnia 3 lipca 2020 r.; [4] Uchwała WZ DIR nr IV/4/2021 z dnia 16 marca 2021 r.

²⁴ [1] Uchwała WZ DIR nr VII/3/2018 z dnia 12 czerwca 2018 r.; [2] Uchwała WZ DIR nr IX/3/2019 z dnia 20 maja 2019 r.; [3] Uchwała WZ DIR nr III/3/2020 z dnia 3 lipca 2020 r.; [4] Uchwała WZ DIR nr IV/5/2021 z dnia 16 marca 2021 r.

²⁵ [1] Uchwała WZ DIR nr VII/4/2018 z dnia 12 czerwca 2018 r.; [2] Uchwała WZ DIR nr IX/4/2019 z dnia 20 maja 2019 r.; [3] Uchwała WZ DIR nr III/4/2020 z dnia 3 lipca 2020 r.; [4] Uchwała WZ DIR nr IV/6/2021 z dnia 16 marca 2021 r.

²⁶ Uchwała WZ DIR nr VII/5/2018 z dnia 12 czerwca 2018 r.

²⁷ Uchwała WZ DIR nr II/3/2020 z dnia 25 lutego 2020 r.

²⁸ [1] Wnioski z WZ DIR z dnia 29 sierpnia 2019 r.; [2] Realizacja wniosków zgłoszonych z obrad I WZ DIR VI kadencji z dnia 29 sierpnia 2019 r.

²⁹ Określonymi także w Regulaminie pracy Zarządu Izby: [1] Uchwała II/3/2003 WZ DIR z dnia 21 marca 2003 r.; [2] Uchwała III/6/2020 III WZ DIR VI kadencji z dnia 3 lipca 2020 r.

³⁰ W związku z okresem kontrolnym m.in.: [1] Protokół 15/2017 z posiedzenia Zarządu Izby z dnia 29 grudnia 2017 r.; [2] Protokół 13/2018 z posiedzenia Zarządu Izby z dnia 31 grudnia 2018 r.; [3] Protokół 2/2019 z posiedzenia Zarządu Izby z dnia 12 lutego 2019 r.; [4] Protokół 14/2019 z posiedzenia Zarządu Izby z dnia 30 grudnia 2019 r.; [5] Protokół 2/2020 z posiedzenia Zarządu Izby z dnia 10 lutego 2020 r.; [6] Protokół 7/2020 z posiedzenia Zarządu Izby z dnia 30 grudnia 2020 r.

³¹ [1] Uchwała Zarządu Izby nr 07/2017 z dnia 29 grudnia 2017 r.; [2] Uchwała Zarządu Izby nr 09/2018 z dnia 31 grudnia 2018 r.; [3] Uchwała Zarządu Izby nr 09/2019 z dnia 30 grudnia 2019 r.; [4] Uchwała Zarządu Izby nr 1/2020 z dnia 10 lutego 2020 r.; [5] Uchwała Zarządu Izby nr 2/2020 z dnia 30 grudnia 2020 r.

³² [1] Uchwała Zarządu Izby nr 08/2018 z dnia 31 grudnia 2018 r.; [2] Uchwała Zarządu Izby nr 08/2019 z dnia 30 grudnia 2019 r.

³³ Uchwała Zarządu Izby nr 01/2019 z dnia 12 lutego 2019 r.

³⁴ Zatwierdzone następnie przez WZ DIR (poszczególne uchwały wymienione przy działalności WZ DIR).

³⁵ [1] Protokół 01/2018 z posiedzenia KB DIR z dnia 26 stycznia 2018 r.; [2] Protokół 02/2018 z posiedzenia KB DIR z dnia 9 marca 2018 r.; [3] Protokół nr 02/2018 z dnia 30 października 2018 r., wspólne posiedzenie KB DIR, KR DIR i Zarządu Izby; [4] Protokół 01/2019 z posiedzenia KB DIR z dnia 11 stycznia 2019 r.; [5] Protokół 02/2019 z posiedzenia KB DIR z dnia 14 listopada 2019 r.

KB DIR i zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* w obszarze drugim niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

KB DIR, realizując swoje kompetencje ustawowe i statutowe³⁷, związane z gospodarowaniem finansami i majątkiem, podejmowała m.in. następujące działania: [1] uchwały w sprawie wydania opinii dotyczącej, przedstawionego przez Zarząd Izby, projektu budżetu na 2018 r. wraz z planem finansowym – opinia pozytywna, na 2019 r. wraz z planem finansowym – opinia pozytywna, na 2020 r. wraz z planem finansowym – opinia pozytywna³⁸; [2] analizy projektów budżetu na 2018 r., 2019 r. i 2020 r.; analizy wykonania budżetu za 2018 r., 2019 r. i 2020 r.; analizy planów pracy Rad Powiatowych, analizę wykorzystania środków będących do dyspozycji Rad Powiatowych za lata 2017-2020; analizy informacji na temat wyboru konsultanta do przeprowadzenia inwestycji na ul. Wiejskiej 29 oraz informacji na temat przeprowadzenia inwestycji na ul. Wiejskiej 29, będącej realizacją zapisów aktu notarialnego.

(akta kontroli: t. I str. 20-27, 44-46, 197-236, 459-486; t. II str. 1-56; t. III str. 17-112, 249-541, 602-670; t. VI str. 291; t. VII str. 387)

2. Izba nie dysponowała planami działalności w postaci sformalizowanych dokumentów. Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Izby, plany pracy ustalane były jedynie przez poszczególne rady powiatowe, gdyż w ich przypadku wiązało się to z planem wydatkowania środków. Prezes Izby wskazał, że kluczowym sposobem ewidencjonowania zadań były roczne sprawozdania z realizacji zadań ustawowych. Ponadto w Izbie prowadzono: [1] ewidencję wniosków do Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (dalej: KOWR) o przetargi ofertowe; [2] ewidencję wniosków KOWR o zaopiniowanie sprzedaży nieruchomości; [3] ewidencję wniosków KOWR o zaopiniowanie przedłużenia umowy dzierżawy; [4] ewidencję opinii o potwierdzenie rękopisami należytego prowadzenia gospodarstwa rolnego; [5] ewidencję oświadczeń KOWR o wykonaniu prawa pierwokupu nieruchomości na podstawie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego; [6] ewidencję zgłoszeń do Komisji Przetargowej w KOWR; [7] ewidencję wniosków KOWR o zaopiniowanie prawa pierwokupu i nabycia; [8] ewidencję wniosków; [9] ewidencję wniosków Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi o nabycie nieruchomości przez cudzoziemców; [10] ewidencję opinii dotyczących postępowań komorniczych; [11] ewidencję wydanych opinii do rocznych planów łowieckich.

DIR, w okresie objętym kontrolą, realizowała wszystkie zadania wymienione w art. 5 1 ustawy o izbach oraz uwzględniła sytuację, w jakiej znalazło się rolnictwo wskutek pandemii COVID-19, m.in. wykorzystując środki porozumiewania się na odległość, ale ponadto wykazując aktywność na rzecz rolników w okresie pandemii.

DIR podejmowała działania z inicjatywy własnej, jak i na wniosek rolników. Współpracowała m.in. z KRIR³⁹, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego⁴⁰

³⁶ [1] Protokół 01/2020 z posiedzenia KB DIR z dnia 10 lutego 2020 r. Ponadto KB DIR odbyła posiedzenie w 2021 r., wiążące się z okresem objętym kontrolą; [2] Protokół 01/2021 z posiedzenia KB DIR z dnia 10 lutego 2021 r. w trybie zdalnym.

³⁷ Określone także w Regulaminie pracy KB DIR: [1] Uchwała V/5/2008 V WZ DIR z dnia 28 czerwca 2008 r.; [2] Uchwała III/7/2020 III WZ DIR VI kadencji z dnia 3 lipca 2020 r.

³⁸ [1] Uchwała KB nr 01/2018 z dnia 26 stycznia 2018 r.; [2] Uchwała KB nr 01/2019 z dnia 11 stycznia 2019 r.; [3] Uchwała KB nr 01/2020 z dnia 10 lutego 2020 r.

³⁹ W zakresie m.in. wymiany informacji, postępowania ze zwierzętami domowymi i gospodarskimi dla osób objętych kwarantanną, korespondencja e-mailowa z dnia 6 kwietnia 2020 r., KRIR/w/pk/313/20 z dnia 23 marca 2020 r.; uwzględnienia rolników prowadzących gospodarstwa rolne w ustawie z dnia 2 marca 2020 r., L.Dz. DIR/462/2020 z dnia 17 marca 2020 r.; czy unormowania zagadnienia nierównego traktowania przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego rolników przebywających na kwarantannie i w izolacji, korespondencja e-mailowa z dnia 10 lutego 2021 r. (będąca następstwem działań podjętych jeszcze w 2020 r.).

⁴⁰ W zakresie m.in. wymiany informacji, procedur przetargowych - L.Dz. DIR/823/2020 z dnia 19 maja 2020 r., czy programu rehabilitacji osób, które przeszły COVID-19 - L.Dz. DIR/1994/2020 z dnia 9 grudnia 2020 r.

(dalej: KRUS), KOWR⁴¹ oraz Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁴² (dalej: ARiMR). Kontynuowane było (okresowo zdalne⁴³) poradnictwo prawne.

DIR w związku z pandemią COVID-19 w roku 2020 wniosowała m.in. do: [1] Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o podjęcie stosownych działań legislacyjnych zmierzających do uwzględnienia rolników prowadzących gospodarstwa rolne w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19⁴⁴; [2] Zarządu KRIR o wystąpienie do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o unormowanie zagadnienia nierównego traktowania przez KRUS rolników przebywających na kwarantannie i w izolacji w związku z istniejącą pandemią⁴⁵ - w obu powyższych kwestiach postulaty DIR zostały uwzględnione i wpłynęły na zmianę przepisów prawa⁴⁶; [3] Zarządu KRIR o wystąpienie do Prezesa Rady Ministrów w sprawie tzw. płatności podzielonej, zdaniem DIR dyskryminującej rolników jako grupę zawodową⁴⁷; [4] Zarządu KRIR o wystąpienie do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie postępowania ze zwierzętami domowymi i gospodarskimi dla osób objętych kwarantanną⁴⁸; [5] Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w związku z odmowami przyznania płatności bezpośrednich⁴⁹; [6] Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o ujęcie rolników i ich rodzin w rządowym programie rehabilitacji osób, które przeszły COVID-19⁵⁰; [7] do stosownych instytucji⁵¹ o jak najszybsze wypłacenie środków rolnikom poszkodowanym w związku z programem: „Pomoc na szkody w uprawach rolnych spowodowane w 2019 r. przez suszę, huragan, grad, deszcz nawalny, przymrozki wiosenne lub powódź”⁵²; [8] do stosownych instytucji⁵³ o wsparcie, pomoc dla rolników starających się o uzyskiwanie dokumentów i zaświadczeń niezbędnych do procedur przetargowych prowadzonych przez KOWR⁵⁴.

Izba brała również udział w opracowaniu projektu rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 sierpnia 2020 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Pomoc dla rolników szczególnie dotkniętych kryzysem COVID-19”⁵⁵. Ponadto we współpracy m.in. z ARiMR informowała o możliwościach uzyskania pomocy dla rolników w szczególności dotkniętych kryzysem COVID-19 czy pomocy dla posiadaczy chryzantem⁵⁶.

Izba informowała rolników, występowała w ich imieniu w sprawach dotyczących zgłaszanych wątpliwości i nieprawidłowości dotyczących m.in.: postępowań

⁴¹ W zakresie m.in. wymiany informacji oraz procedur przetargowych, L.Dz. DIR/668/2020 z dnia 28 kwietnia 2020 r.

⁴² W zakresie dotyczącym m.in. informowania rolników o możliwości uzyskania pomocy w związku z COVID-19 (korespondencja e-mailowa), wypłat środków za szkody w uprawach rolnych z 2019 r. (L.Dz. DIR/529/2020 z dnia 31 marca 2020 r.), czy procedur przetargowych (L.Dz. DIR/823/2020 z dnia 19 maja 2020 r.).

⁴³ Po dwa miesiące w okresie wiosennym i jesiennym. Sprawozdanie z działalności Zarządu Izby, s. 134.

⁴⁴ L.Dz. DIR/462/2020 z dnia 17 marca 2020 r.

⁴⁵ Działania podejmowano na wniosek rolników już w 2020 r. (zgodnie z informacją e-mailową adwokata DIR z dnia 1 lipca 2021 r.), korespondencja e-mailowa z dnia 10 lutego 2021 r.

⁴⁶ OPS.zs.053.7.2020 z dnia 30 marca 2020 r., OPS.zs.071.16.2021 z dnia 22 lutego 2021 r.

⁴⁷ KRIR/KK/910/20.

⁴⁸ Efektem inicjatywy DIR było wystąpienie KRIR do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, KRIR/w/pk/313/20 z dnia 23 marca 2020 r.

⁴⁹ DIR/1472/2020 z dnia 2 września 2020 r.

⁵⁰ L.Dz. DIR/1994/2020 z dnia 9 grudnia 2020 r.

⁵¹ Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ARiMR.

⁵² L.Dz. DIR/582/2020 z dnia 10 kwietnia 2020 r., L.Dz. DIR/529/2020 z dnia 31 marca 2020 r., L.Dz. DIR/557/2020 z dnia 10 czerwca 2020 r.

⁵³ Starostowie, wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast, KRUS, ARiMR.

⁵⁴ L.Dz. DIR/823/2020 z dnia 19 maja 2020 r.

⁵⁵ Uwagi wysłane do KRIR w dniu 20 lipca 2020 r., KRIR/KK/713/20.

⁵⁶ Korespondencja e-mailowa m.in. z dnia 23 września 2020 r., 2 października 2020 r. oraz 3 listopada 2020 r.

przetargowych⁵⁷, trudności hodowców trzody chlewnej⁵⁸, problemów ze zbytem jakich doświadczali producenci ziemniaków⁵⁹, braku możliwości prowadzenia polowań zbiorowych⁶⁰, wątpliwości związanych ze stosowaniem przepisów dotyczących wymaganych szkoleń z zakresu stosowanie środków ochrony roślin i badania stanu opryskiwaczy⁶¹.

W roku 2021 DIR kontynuowała niektóre działania⁶² rozpoczęte w roku poprzednim związane z pandemią COVID-19.

W okresie objętym kontrolą organy administracji rządowej nie zlecały DIR do realizacji zadań z zakresu administracji rządowej, przekazanych ustawami lub na podstawie porozumień zawartych z tymi organami. Współpraca z Wojewodą Dolnośląskim dotyczyła głównie działań związanych z występującymi na terenie województwa niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi lub stanami kłęski żywiolowej (przedstawiciele DIR byli zgłaszani do komisji ds. szacowania szkód, powoływanych przez Wojewodę). Izba sygnalizowała również Wojewodzie problemy, bądź składała wnioski związane ze sprawami rolnictwa, w tym w zakresie odstrzału sanitarnego/depopulacji dzików, systemu monitoringu suszy rolnej (rozbieżności między raportami systemu a stanem faktycznym), braku możliwości szacowania szkód przez komisje w uprawach, które nie były ujęte w raportach o suszy rolniczej, ogłoszenia kłęski suszy w powiecie kamiennogórskim (w 2019 r.), podjęcia działań wspomagających w związku z rozprzestrzenianiem się plagi gryzoni w uprawach polowych czy wskazania instytucji kontrolnej odpowiedzialnej za ocenę laboratoryjną nasion rzepaku w podmiotach skupowych, z związku ze skargami rolników. Jak podał Prezes Izby, w 2020 r. Wojewoda Dolnośląski, na wniosek Izby, objął patronatem XXIII Spotkanie Tradycji Wielkanocnych Ziemi Kłodzkiej. Dolnośląski Urząd Wojewódzki we Wrocławiu przekazał także DIR poradniki dla rolników, opracowane przez Główny Inspektorat Weterynarii, dotyczące uboju na użytek własny w gospodarstwie oraz prowadzenia „rzeźni rolniczej”.

W latach 2018-2020 Izba nie realizowała żadnych zadań przekazanych w drodze porozumień przez organy samorządu terytorialnego z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Izba nie otrzymywała w latach 2018-2020 do zaopiniowania projektów aktów prawa miejscowego dotyczących rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych przekazywanych przez organy administracji rządowej (art. 5a ust. 1 ustawy o izbach). Natomiast opiniowała w trybie powyższego przepisu prawa wnioski organów wykonawczych gmin w sprawie zmiany przeznaczenia gruntów rolnych⁶³ (szerzej w pkt 1.3 niniejszego wystąpienia pokontrolnego). Jak wyjaśnił Prezes Izby, powyższe wynikało z tego, że do wniosków wójtowie załączali projekty planu miejscowego, który uwzględniał już zmodyfikowane przeznaczenie gruntów. Opinia (negatywna bądź pozytywna) Izby w sprawie przeznaczenia gruntów rolnych klasy I-III, określonych we wniosku, w sposób pośredni była więc opinią Izby do projektu planu

⁵⁷ L.Dz. DIR/539/2020 z dnia 3 kwietnia 2020 r.

⁵⁸ L.Dz. DIR/1639/2020 z dnia 5 października 2020 r.

⁵⁹ L.Dz. DIR/1264/2020 z dnia 20 lipca 2020 r.

⁶⁰ L.Dz. DIR/1881/2020 z dnia 17 listopada 2020 r.

⁶¹ L.Dz. DIR 1998/2020 z dnia 11 grudnia 2020 r.

⁶² Dot. m.in. wsparcia producentów ziemniaków - L.Dz. DIR/56/2021 z dnia 14 stycznia 2021 r., pomocy w uzyskaniu środków za szkody w uprawach rolnych z 2019 r. - L.Dz. DIR/136/2021 z dnia 20 stycznia 2021 r., nierównego traktowania przez KRUS rolników przebywających na kwarantannie i w izolacji - L.Dz. DIR/132/2021 z dnia 28 stycznia 2021 r., rządowego programu rehabilitacji osób, które przeszły COVID-19 - L.Dz. DIR/311/2021 z dnia 25 lutego 2021 r.

⁶³ Jako podstawę prawną opinii wskazywano także art. 17 pkt 6 lit. b) ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

miejscowego. Prezes Izby wskazał również, że przepis art. 5a ust. 1 ustawy o izbach był w okresie objętym kontrolą w zasadzie martwy, ponieważ z tego przepisu nie wynika obowiązek przedkładanie izbom projektów prawa miejscowego. Dodał, że izby rolnicze nie mają możliwości weryfikacji, czy działania, o których mowa w art. 5a ust. 1 ustawy o izbach, są w gminach realizowane, choć jak wskazał, w jego opinii, przypadki takie występują, a Izba chciałaby być adresatem tych informacji z uwagi, np. na problemy, z jakimi borykają się rolnicy już na etapie wdrażania przyjętych rozwiązań.

Izba sporządzała i przedstawiała organom administracji rządowej i samorządowej analizy, oceny, opinie z zakresu produkcji rolnej i rynku rolnego⁶⁴: [1] w roku 2018: dziewięć opinii w sprawie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji; co najmniej 18 wniosków i pism m.in. do: Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi⁶⁵; Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad⁶⁶; Dyrektora Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie⁶⁷; Regionalnego Dyrektora Lasów Państwowych⁶⁸; Burmistrza Łądka-Zdrój⁶⁹; AMW⁷⁰; [2] w roku 2019: pięć opinii w sprawie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji; co najmniej 31 wniosków i pism m.in. do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi⁷¹; jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa dolnośląskiego⁷²; KOWR⁷³; Prezesa Rady Ministrów⁷⁴; Dyrektora Parku Narodowego Gór Stołowych⁷⁵; [3] w roku 2020: co najmniej 24 wniosków i pism m.in. do Ministra Finansów⁷⁶; burmistrzów/wójtów Brzegu Dolnego, Wołowa i Wińska⁷⁷; Burmistrza Siechnic i Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu⁷⁸; Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Ponadto w okresie objętym kontrolą Izba wielokrotnie występowała do organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego w województwie z inicjatywą w zakresie regulacji prawnych dotyczących rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych⁷⁹, tj. co najmniej 35 wniosków w 2018 r.; co najmniej 36 wniosków w 2019 r. oraz co najmniej 36 wniosków w 2020 r. Wnioski te dotyczyły m.in. ujednoczenia przepisów, podjęcia inicjatywy ustawodawczej, zmiany regulacji prawnych. Z powodu braku obowiązku

⁶⁴ Art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o izbach.

⁶⁵ O podjęcie działań w sprawie szkód powodowanych przez wilki, L.dz. DIR/1305/2018.

⁶⁶ W sprawie zmian w organizacji ruchu dla pojazdów i maszyn rolniczych na odcinku DK nr 33 od Żelazna do Szalejowa Dolnego, L.dz. DIR/1304/2018.

⁶⁷ O przekazanie informacji o zakresie obowiązków Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz zgłoszenie problemów z brakiem konserwacji cieków, L.dz. DIR/912/2018.

⁶⁸ O konieczności konserwacji rowów melioracyjnych na terenie Lasów Państwowych oraz o umożliwienie spółkom wodnym możliwości ich udrażniania, L.dz. DIR/777/2018.

⁶⁹ O pilne oszacowanie szkód łowieckich zgłoszonych przez rolnika indywidualnego, L.dz. DIR/710/2018.

⁷⁰ O zorganizowanie przetargu na sprzedaż traw „na pniu” w formie przetargu ograniczonego dla rolników z gminy Oleśnica, L.dz. DIR/641/2018.

⁷¹ W sprawie stosowania działek przeciwnawodowych przez Przedsiębiorstwo Produkcji Ogrodniczej w Siechnicach, L.dz. DIR/2487/2019.

⁷² O udział w programie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej „Usuwanie folii rolniczych i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej”, L.dz. DIR/2484/2019.

⁷³ W sprawie wypłaty odszkodowań w związku z budową gazociągu rolnikom dzierżawiącym grunty z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, L.dz. DIR/539/2019.

⁷⁴ O podjęcie interwencji w sprawie zmiany przepisów dotyczących zwrotu akcyzy za olej napędowy, L.dz. DIR/298/2019.

⁷⁵ W sprawie udostępnienia informacji odnośnie stanu liczebności populacji zwierzyny płowej oraz dzika na terenie Parku Narodowego w 2019 r. oraz wielkości redukcji populacji tych zwierząt poprzez wykonanie odstrzałów redukcyjnych na dzień 30 listopada 2019 r., L.dz. DIR/2804/2019.

⁷⁶ W sprawie podatku VAT przy wypłacaniu odszkodowań za szkody łowieckie, L.dz. DIR/32/2020.

⁷⁷ W sprawie pomocy w zachowaniu przejazdów i przejść kolejowo-drogowych PKP (dojazd do pól), L.dz. DIR/218/2020.

⁷⁸ W sprawie powstrzymania dewastacji gruntów rolnych przez firmę budowlaną, L.dz. DIR/1483 i 1484/2020.

⁷⁹ Art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o izbach.

prowadzenia ewidencji DIR nie posiadała szczegółowych danych odnośnie liczb wydanych opinii, analiz i wniosków w każdym z lat objętych kontrolą.

Izba prowadziła szerokie działania na rzecz tworzenia rynku rolnego oraz poprawy warunków zbytu płodów rolnych i produktów rolnych, które obejmowały m.in.:

- a) w 2018 r.: [1] promocję produktów rolniczych poprzez piknik tematyczny finansowany z Funduszu Promocji we współpracy z KRIR, mający na celu promocję wśród konsumentów spożycia mięsa i przetworów wieprzowych; [2] zaangażowanie w organizację XXV Regionalnej Wystawy Zwierząt Hodowlanych Książ 2018; [3] promocję produktów rolniczych poprzez organizację Forum Kobiet oraz Spotkań Tradycji Wielkanocnych Ziemi Kłodzkiej;
- b) w 2019 r.: [1] promocję produktów rolniczych poprzez organizację konferencji pn. „Proste zasady – unikalne korzyści – czyli sprzedaż bezpośrednia produktów rolnych; [2] współorganizację dożynek gminnych w Lubawce, Marciszowie, Krzeszowie; [3] promocję produktów rzemieślniczych na Targu Sera we Wrocławiu podczas Święta Serowarzy;
- c) w 2020 r.: [1] debatę w Głuszycy na temat skutków wprowadzenia ustawy o ochronie zwierząt; [2] współpracę z grupami producenckimi mleka i mięsa oraz Karkonoskim Stowarzyszeniem Hodowców Bydła.

DIR gromadziła, przetwarzała i przekazywała informacje gospodarcze na potrzeby producentów rolnych oraz innych przedsiębiorców.

W ramach prowadzenia analiz kosztów opłacalności produkcji rolnej m.in. Biuro Terenowe w Kamiennej Górze sporządziło: trzy analizy kosztów rekultywacji łąk dla rolników w 2018 r.; cztery takie analizy w 2019 r. oraz dwie w 2020 r. Biuro Terenowe w Kamiennej Górze sporządziło ponadto w 2018 r. dwie kalkulacje opłacalności produkcji truskawek i malin dla dwóch rolników z gminy Marciszów oraz kalkulację produkcji mleka w gospodarstwie przy stadzie 40 szt. krów dla rolnika z gminy Lubawka w 2019 r.

DIR w ramach realizacji zadań określonych w ustawie o izbach prowadziła różne formy doradztwa. Były to m.in. bezpłatne porady prawne (stacjonarne i telefoniczne). Liczba porad wyniosła 860 w 2018 r., 847 w 2019 r. oraz 885 w 2020 r. Ponadto DIR opracowała i wydała publikację „Poradnik prawny rolnika”.

Poza poradnictwem prawnym w siedzibie DIR oraz w Biurach Terenowych rolnikom udzielane były porady indywidualne. Z powodu braku ewidencji DIR nie posiadała informacji o liczbie osób, które skorzystały z doradztwa bezpośredniego.

DIR w zakresie działalności rolniczej, wiejskiego gospodarstwa domowego oraz uzyskiwania przez rolników dodatkowych dochodów⁸⁰ realizowała następujące formy doradztwa: szkolenia, konferencje, wyjazdy szkoleniowe w łącznej liczbie co najmniej 25 w 2018 r., 22 w 2019 r. oraz 12 w 2020 r.⁸¹.

Formy doradztwa obejmowały szeroki zakres tematyczny, tj. m.in.: sytuację w rolnictwie, wsparcie finansowe gospodarstw, wnioski i płatności obszarowe, obrót ziemią, przetargi, dopłaty (m.in. bezpośrednie, do materiału siewnego), zwrot akcyzy, pojawienie się wilków, plagę gryzoni, środki ochrony roślin, atestację opryskiwaczy, ochronę pszczół, uprawę winorośli, agroturystykę, ekologiczne gospodarstwa, trawy i zboża paszowe, restrukturyzację gospodarstw, suszę, kredyty, oferty banku dla rolników, e-wnioski PLUS, nowe regulacje VAT-u, ASF⁸², dobrostan zwierząt, zmiany w gospodarce wodnej, zasady działania Kół Gospodyń

⁸⁰ Art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy o izbach.

⁸¹ Z racji charakteru organizowanych wydarzeń tylko przy niektórych z nich można podać liczbę rolników (uczestników), która wahała się od kilku do ok. 250.

⁸² Afrykański pomór świń.

Wiejskich, obrót materiałem roślinnym, ogrody przydomowe, gospodarka azotowa roślin uprawnych, badanie i wapnowanie gleb, realizację zadań Inspekcji Weterynaryjnej, łowiectwo, działania KOWR, KRUS, ARiMR, doradztwo w zakresie programu dedykowanemu rozwojowi obszarów wiejskich i Kodeksu Dobrej Praktyki Rolnej.

Część wyżej wymienionych wydarzeń przenikała się pod względem charakteru z działalnością DIR dotyczącą podnoszenia kwalifikacji osób zatrudnionych w rolnictwie⁸³. Izba organizowała szkolenia, konferencje, wyjazdy szkoleniowe, ponadto składała wnioski do stosownych instytucji w związku z podnoszeniem kwalifikacji.

Łączna liczba działań powyższym zakresie to minimum: 18 w 2018 r., 23 w 2019 r., 15 w 2020 r. – tylko przy części wydarzeń ewidencjonowano liczbę uczestników⁸⁴.

Ponadto DIR podejmowała działania informacyjne na temat możliwości partycypacji w szkoleniach, zorganizowała pięć szkoleń online w 2020 r. w zakresie: agroturystyki, uboju zwierząt, ziół, uprawy konopi oraz gospodarstw opiekuńczych.

Podnoszono kwalifikacje w zakresie: problematyki łowieckiej i szacowania szkód, możliwych konsekwencji pojawiania się wilków, przeciwdziałania skutkom susz, sprzętu rolniczego (nowe technologie), dopłat do paliwa, środków do produkcji ekologicznej, prowadzenia winnic, formalnych obowiązków rolników (m.in. w zakresie wniosków obszarowych, modernizacji gospodarstw itd.), e-wniosku PLUS, dobrostanu zwierząt, ASF, ptasiej grypy, zdrowia roślin, uprawy borówki i konopi, atestacji opryskiwaczy, środków ochrony roślin, dyrektywy azotanowej, zbioru zielonek, agrotechniki, sytuacji w pszczelarstwie, działań i programów ARiMR oraz w ramach szkoleń dedykowanych dla kobiet (w związku z Forum Kobiet). Ponadto DIR składała wnioski do Dolnośląskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu (dalej: DODR) oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa we Wrocławiu w sprawie szkoleń.

W ramach kształtowania i upowszechniania zasad etyki i rzetelnego postępowania w działalności gospodarczej⁸⁵ DIR podejmowała m.in. następujące działania: kampania informacyjna „STOP USUWANIU ROLNICTWA ZE WSI”, udzielała pomocy prawnej i informowała rolników o problematyce umów kontraktacyjnych oraz innych istotnych dla rolników umów np. dotyczących fotowoltaiki, organizowała szkolenie z „Zasad Zwykłej Dobrej Praktyki Rolniczej”, rozpowszechniała w terenie informacje na temat „Dobrych Praktyk Rolniczych”, organizowała spotkania na temat uboju gospodarczego, zasad wzajemnej zgodności w prowadzonej działalności rolniczej, zasadności badania gleb i wapnowania, wpływu tzw. „5 dla zwierząt” na działalność rolników utrzymujących się z hodowli bydła. Ponadto przedstawicielki DIR brały udział w Radzie ds. Kobiet i Rodzin z Obszarów Wiejskich przy KRIR⁸⁶.

DIR przeprowadzała zróżnicowane działania, jednak z powodu braku obowiązku ewidencji Izba nie posiada informacji o liczbie rolników/gospodarstw rolnych biorących udział we wszystkich działaniach, a jedynie o ich części.

Przy realizacji zadań ustawowych Izba współdziałała również z KRIR, a współpraca polegała m.in. na organizacji tzw. zadań „piknikowych”, mających promować wyroby z polskiego mięsa, mleka lub zbóż oraz na organizowaniu co roku wyjazdów dla około 100 dzieci z obszarów wiejskich na kolonie lub zimowiska.

⁸³ Art. 5 ust. 1 pkt 8 ustawy o izbach.

⁸⁴ Wynosiła ona od kilku do ok. 250 rolników.

⁸⁵ Art. 5 ust. 1 pkt 10 ustawy o izbach.

⁸⁶ W okresie objętym kontrolą podjęto minimum: siedem działań w 2018 r., osiem w 2019 r. oraz siedem w 2020 r.

Izba posiadała zasoby kadrowe niezbędne do realizacji ustawowych i zleconych zadań⁸⁷. W DIR nie prowadzono ewidencji czasu poświęconego na realizację zadań w podziale na zadania wynikające z ustawy o izbach oraz te wynikające z innych ustaw. Prezes Izby wskazał, że nie widział organizacyjnego oraz ekonomicznego uzasadnienia prowadzenia tego typu ewidencji, gdyż wprowadziłoby to kolejny element biurokracji, nieprzekładający się na efekty pracy.

DIR nie realizowała zadań w ramach dotacji celowej otrzymanej przez KRIR na pokrycie kosztów związanych z reprezentowaniem interesów zawodowych rolników indywidualnych wobec instytucji UE.

W celu realizacji zadań ustawowych i zleconych DIR, na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy o izbach, utworzyła „LIRPOL” sp. z o.o.⁸⁸ (dalej: Spółka). W okresie objętym kontrolą, Izba nie ponosiła wydatków związanych z działalnością Spółki ani nie wносиła do niej majątku oraz środków finansowych. Zadania realizowane przez Spółkę obejmowały usługi transportowe na rzecz DIR⁸⁹. Rozliczenia finansowe ze Spółką odbywały się na podstawie wystawionych przez Spółkę faktur o wartości: w 2018 r. 9,4 tys. zł; 2019 r. 18 tys. zł; w 2020 r. 11,6 tys. zł. Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Izby, kwestie organizacyjne oraz rozliczeń były ustalane bezpośrednio pomiędzy Prezesem Zarządu Spółki a Prezesem Izby, który osobiście koordynował współpracę ze Spółką. Nie zawierano w tym zakresie żadnych umów ani porozumień.

Izba nie utworzyła żadnego stowarzyszenia, przystąpiła jedynie w charakterze członka wspierającego do Ogólnopolskiego Stowarzyszenia „Polski Rolnik – Polska Wieś” z siedzibą w Poznaniu.

Roczne sprawozdania z realizacji zadań ustawowych i zleconych były każdorazowo przedstawiane do zatwierdzenia WZ DIR⁹⁰.

(akta kontroli: t. I str. 28-43, 237-446; t. II str. 57-788; t. IV str. 1-124; t. V str. 1-8; t. VI str. 291-433; t. VII str. 161, 405-446; t. VIII str. 1-20, 21-141, 153-166)

3. Realizacja przez DIR zadań określonych w art. 7 ust. 2 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych polegała na wydawaniu opinii dotyczących zmiany przeznaczenia gruntów leśnych, niestanowiących własności Skarbu Państwa⁹¹. Opinie były wydawane przez Zarząd Izby (po uprzednim zasięgnięciu opinii właściwej rady powiatowej) na wniosek wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Izba wydała 15 opinii w 2018 r.; 12 opinii w 2019 r. oraz 24 opinii w 2020 r., jednak większość z nich zostało wydanych z uchybieniem terminu, co szerzej zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W okresie objętym kontrolą nie wpłynął żaden wniosek rady gminy, dotyczący wydawania opinii przez Izbę

⁸⁷ Stan zatrudnienia na początek i koniec każdego roku w przeliczeniu na pełny etat: [1] 1 stycznia 2018 r.: 10,23; [2] 31 grudnia 2018 r. i 1 stycznia 2019 r.: 13,11; [3] 31 grudnia 2019 r. i 1 stycznia 2020 r.: 11,48; [4] 31 grudnia 2020 r.: 12,38.

⁸⁸ Akt notarialny Rep. A nr 7841/98 z dnia 21 grudnia 1998 r. Zgodnie z Krajowym Rejestrem Sądowym przedmiotem działalności spółki było: [1] 72, 19, Z, Badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych; [2] 70, 22, Z, Pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania; [3] 73, 11, Z, Działalność agencji reklamowych; [4] 68, 32, Z, Zarządzanie nieruchomościami wykonywane na zlecenie; [5] 52, 10, B, Magazynowanie i przechowywanie pozostałych towarów; [6] 5, 69, 20, Z, Działalność rachunkowo-księgowa; doradztwo podatkowe; [7] 94, 11, Z, Działalność organizacji komercyjnych i pracodawców; [8] 93, 29, Z, Pozostała działalność rozrywkowa i rekreacyjna; [9] 55, 90, Z, Pozostałe zakwaterowanie; [10] 58, 1, Wydawanie książek i periodyków oraz pozostała działalność wydawnicza, z wyłączeniem w zakresie oprogramowania.

⁸⁹ Usługi transportowe zlecane podmiotom zewnętrznym obejmowały przewóz osób. Spółka zajmowała się głównie transportem namiotów, stół, krzeseł, flag, prasy, materiałów.

⁹⁰ Uchwały w sprawie rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdań Zarządu Izby z działalności statutowej i finansowej: [1] Uchwała WZ DIR nr IX/2/2019 z dnia 20 maja 2019 r.; [2] Uchwała WZ DIR nr III/2/2020 z dnia 3 lipca 2020 r.; [3] Uchwała WZ DIR nr IV/4/2021 z dnia 16 marca 2021 r.

⁹¹ Art. 7 ust. 2 pkt 5 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

w zakresie planu zagospodarowania na gruntach położonych na obszarach ograniczonego użytkowania⁹².

W latach 2018-2020 Zarząd Izby nie opiniował projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przesyłanych przez gminy, zgodnie z dyspozycją art. 24 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - do wnioskodawców było kierowane pismo informujące, że opinie na temat planów miejscowych mogą wyrażać delegaci DIR, jako osoby fizycznie zamieszkujące daną gminę. Kopia pisma przekazywana była do Biura Terenowego, z wnioskiem o przekazanie informacji delegatom zamieszkującym na terenie gminy. Ponadto Izba wydawała opinie w związku z realizacją zadań określonych w art. 17 pkt 6 lit. c⁹³ ww. ustawy: w 2018 r. wydała 91 opinii; w 2019 r. wydała 75 opinii, a w 2020 r. 86 opinii, jednak większość z nich zostało wydanych z uchybieniem terminu, co szerzej zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Izba realizowała zadanie wynikające z art. 27 ust. 1 i 5 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie⁹⁴. DIR posiadała swojego reprezentanta, który w okresie objętym kontrolą uczestniczył w pracach Dolnośląskiego Zespołu Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego. DIR corocznie dofinansowywała wydawanie publikacji zawierającej wyniki porejestrowych doświadczeń odmianowych w województwie dolnośląskim⁹⁵. W ramach udzielonego wsparcia Izba otrzymała kilkaset wydrukowanych biuletynów oraz ulotki zawierające listę odmian zalecanych do uprawy na obszarze województwa, które zgodnie z wyjaśnieniami, przekazywała bezpłatnie rolnikom z wszystkich powiatów województwa dolnośląskiego.

DIR na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie⁹⁶ wydała następującą liczbę opinii:

- w związku z art. 27 ust. 5 ww. ustawy: trzy opinie (dwie w 2019 r., jedną na początku 2021 r. w związku z projektem uchwały z roku 2020)⁹⁷;
- w związku z art. 29 ust. 1 ww. ustawy: brak opinii⁹⁸;
- w związku z art. 46d ust. 5 ww. ustawy (o opiniowaniu tym stanowi również art. 5 ust. 19 ustawy o izbach): brak informacji o liczbie wydanych opinii⁹⁹.

Zakres współpracy DIR z DODR obejmował m.in.: [1] udział dwóch przedstawicieli DIR w Radzie Społecznej DODR; [2] udział przedstawicieli DIR w szkoleniach,

⁹² Art. 16 ust. 4 ww. ustawy.

⁹³ Izba w podstawie prawnej powoływała się na art. 17 pkt 6 lit. b.

⁹⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 129.

⁹⁵ *Wyniki porejestrowych doświadczeń odmianowych w województwie dolnośląskim 2019*, Stacja Koordynująca Porejestrowe Doświadczalnictwo Odmianowe na Dolnym Śląsku Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych - Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Zybiszowie, egzemplarz bezpłatny sfinansowany przez Dolnośląską Izbę Rolniczą.

⁹⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1683, ze zm.

⁹⁷ Dotyczące: [1] określenia granic obwodu łowieckiego nr 143 (pismo (interwencja) - L.Dz. DIR/1587/2019 z dnia 19 czerwca 2019 r.; [2] podziału województwa dolnośląskiego na obwody łowieckie oraz zaliczenia obwodu łowieckiego do kategorii (pismo L.Dz. DIR/2397/2019 z dnia 16 października 2019 r., opinia pozytywna) i [3] podziału województwa dolnośląskiego na obwody łowieckie oraz zaliczenia obwodu łowieckiego do kategorii w związku z projektem uchwały Sejmiku Województwa Dolnośląskiego (pismo L.Dz. DIR/14/2021 z dnia 5 stycznia 2021 r. w odpowiedzi na pismo z dnia 23 grudnia 2020 r., opinia pozytywna).

⁹⁸ Ostatni proces opiniowania miał miejsce w roku 2017, a kolejne opiniowanie (które w związku z nowelizacją ustawy miało nastąpić w roku 2020) z powodu braku stosownych uchwał niektórych sejmików wojewódzkich zostało już po raz kolejny wydłużone (do dnia 31 grudnia 2021 r.).

⁹⁹ Z powodu braku obowiązku prowadzenia ewidencji DIR nie posiadała szczegółowych danych odnośnie liczb wydanych opinii w każdym z lat objętych kontrolą. Szacunkowo mniej wydanych opinii było w roku 2018 (z racji obowiązywania znówelizowanych przepisów jedynie przez część roku) oraz w 2020 r. (w związku z ograniczeniami z powodu epidemii COVID-19). Szacunkowo największa liczba opinii dotyczyła roku 2019. W szacowaniach odwoławczych (jeśli został zgłoszony stosowny wniosek) brali udział przedstawiciele DIR z danej gminy lub gminy ościennej. Ich opinia nie jest wiążąca, a ewentualnie zgłoszone uwagi były odnotowywane przez Nadleśniczego sporządzającego protokół. Nadleśniczy nie ma obowiązku dostarczania DIR informacji (czy egzemplarza protokołu) z szacowania odwoławczego. W związku z tym w dokumentacji DIR nie znajdują się ww. dokumenty i nie jest prowadzona ewidencja opiniowania.

konferencjach, seminariach organizowanych przez DODR; [3] udział przedstawicieli DODR w posiedzeniach rad powiatowych DIR; [4] udział przedstawicieli DIR w obradach komisji konkursowych dla wydarzeń organizowanych przez DODR; [5] współpraca w organizacji imprez i wydarzeń rolniczych np. Wystawa Zwierząt Hodowlanych w Książu, dożynki gminne, wojewódzkie, seminaria wyjazdowe dla rolników; [6] wzajemne rozpowszechnianie materiałów informacyjnych oraz informowanie o podejmowanej działalności.

W dniu 18 grudnia 2020 r. DIR zawarła porozumienie z Wojewódzkimi Izbami Rolniczymi¹⁰⁰ oraz z KRIR dotyczące powołania Rady do spraw Młodych Rolników przy KRIR. Celem tej Rady miała być w szczególności: [1] aktywizacja osób młodych na obszarach wiejskich; [2] dokonanie analizy przepisów dotyczących wsparcia młodych rolników oraz tworzenie propozycji rozwiązań ułatwiających osobom młodym rozpoczęcie i prowadzenie działalności rolniczej; [3] wskazywanie problemów dotyczących sytuacji osób młodych na obszarach wiejskich oraz propozycji ich rozwiązań; [4] podejmowanie i wspieranie działań na rzecz zwiększania konkurencyjności polskiego rolnictwa dzięki aktywizowaniu osób młodych; [5] tworzenie propozycji rozwiązań zachęcających osoby młode do pozostawania albo do powrotu na obszary wiejskie, w celu koncentrowania na tych obszarach ich aktywności życiowej¹⁰¹. Na zawarcie porozumienia nie została jednakże wyrażona zgoda WZ DIR, co szerzej zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Izby, w DIR w okresie objętym kontrolą zatrudnione były osoby, które przez wiele lat pracowały w instytucjach okołorolniczych, tj. w Ośrodku Doradztwa Rolniczego, Agencji Nieruchomości Rolnych, Agencji Rynku Rolnego, urzędach gmin. Prezes Izby wskazał, że podczas realizacji niektórych zadań, wymagających wykonania prac w tym samym czasie przez większą liczbę osób, lub osób o konkretnych kwalifikacjach, zasoby kadrowe musiały być okresowo wzmocnione podczas zawierania umów cywilno-prawnych na realizację konkretnych zadań.

(akta kontroli: t. VI str. 5-16, 40-76; t. VII str. 219-246, 405-446)

4. Izba, w okresie objętym kontrolą, nie wykonywała usług odpłatnych. W wyniku dobrowolnych wpłat Izba uzyskała dochody w wysokości odpowiednio: w 2018 r.: 46,7 tys. zł; w 2019 r.: 70,1 tys. zł; w 2020 r.: 31,3 tys. zł. Dobrowolne wpłaty były uiszczane z tytułu: [1] udostępniania powierzchni reklamowej, wystawienniczej¹⁰²; [2] promocji podczas organizowanych imprez; [3] organizacji wyjazdów studyjnych i konferencji¹⁰³.

(akta kontroli: t. I str. 69-192, 194)

5. Badaniem objęto działalność dwóch powiatowych rad rolniczych wybranych z uwzględnieniem kryterium obszaru i zakresu działania: Rady Powiatowej DIR Powiatu Wrocławskiego (dalej: „Rada Powiatowa DIR we Wrocławiu”) oraz Rady Powiatowej DIR Powiatu Kłodzkiego (dalej: „Rada Powiatowa DIR w Kłodzku”).

¹⁰⁰ Porozumienie zawarte dnia 18 grudnia 2020 r. w Warszawie, pomiędzy [1] KRIR; [2] Dolnośląską Izbą Rolniczą; [3] Izbą Rolniczą Województwa Łódzkiego; [4] Izbą Rolniczą w Opolu; [5] Kujawsko-Pomorską Izbą Rolniczą; [6] Lubelską Izbą Rolniczą; [7] Małopolską Izbą Rolniczą; [8] Mazowiecką Izbą Rolniczą; [9] Podkarpacką Izbą Rolniczą; [10] Podlaską Izbą Rolniczą; [11] Pomorską Izbą Rolniczą; [12] Śląską Izbą Rolniczą; [13] Świętokrzyską Izbą Rolniczą; [14] Warmińsko-Mazurską Izbą Rolniczą; [15] Wielkopolską Izbą Rolniczą; [16] Zachodniopomorską Izbą Rolniczą.

¹⁰¹ § 3 ww. Porozumienia.

¹⁰² M.in. dla ARIMR; Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych.

¹⁰³ [1] Wyjazd studyjny Warmia i Mazury w 2018 r. – opłata za jedną osobę 400 zł; [2] konferencja łowiecka w Łagowie w 2019 r. – opłata za jedną osobę 500 zł; [3] V Dolnośląskie Forum Kobiet.

Regulamin pracy rad powiatowych został ustanowiony uchwałą WZ DIR¹⁰⁴. Każdorazowo rady powiatowe opracowywały plany swojej działalności. Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Izby, plany te nie były przyjmowane uchwałą, lecz wypracowywane były podczas posiedzeń.

Wysokość wydatków Rady Powiatowej we Wrocławiu kształtowała się następująco: 4,9 tys. zł w 2018 r. oraz 0 zł w 2019 r. i 2020 r. Podstawą do wydatkowania środków były zaakceptowane wnioski o dofinansowanie do poszczególnych działań¹⁰⁵. Prezes Izby w swoich wyjaśnieniach wskazał, że brak wydatkowania środków finansowych Rady Powiatowej we Wrocławiu w latach 2019-2020 był wynikiem następujących czynników: sytuacji finansowej DIR w tym okresie, decyzji o ograniczeniu wydatkowania środków Izby oraz specyficznej lokalizacji terenu działania tej Rady w obrębie aglomeracji wrocławskiej. Prezes Izby podał, że Przewodniczący Rady Powiatowej we Wrocławiu organizował jej pracę w taki sposób, aby nie ponosić kosztów posiedzeń, a obsługa posiedzeń prowadzona była przez pracownika biura DIR we Wrocławiu za pomocą wyposażenia będącego własnością Izby.

W latach 2018-2020 Rada Powiatowa DIR we Wrocławiu realizowała wszystkie zadania określone w art. 22a ustawy o izbach i w statucie Izby¹⁰⁶. W ramach sporządzania analiz i opinii, przedstawiania wniosków, dokonywania ocen z zakresu rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych i przedstawiania ich Zarządowi Izby, Rada Powiatowa DIR we Wrocławiu analizowała zasady obrotu ziemią z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz zasady dzierżawy gruntów będących w zasobie jednostek samorządu terytorialnego. Analizowała system ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych przedstawiony przez KRUS Oddział Regionalny we Wrocławiu, w 2020 r. delegaci ww. Rady złożyli wniosek o wystąpienie do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa we Wrocławiu o przeprowadzenie kontroli na terenie targowiska T* i pobranie próbek ziemniaków na przebadanie pod kątem pozostałości pestycydów. Rada Powiatowa DIR we Wrocławiu opiniowała wnioski gmin dotyczące zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych kl. I-III na cele nierolnicze i nieleśne objęte projektami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (26 wniosków w 2018 r.; 10 wniosków w 2019 r.; 16 wniosków w 2020 r.); wnioski KOWR o dalsze przedłużanie umów dzierżawy (dwa wnioski w 2018 r., dwa wnioski w 2019 r. i jeden wniosek w 2020 r.) oraz Roczne Plany Łowieckie na lata 2019/2020 oraz 2020/2021. W ramach realizacji innych obowiązków określonych w statucie Izby delegaci Rady Powiatowej we Wrocławiu m.in. brali udział w szkoleniu oraz dożynkach organizowanych na terenie gmin Powiatu Wrocławskiego¹⁰⁷, uczestniczyli w szkoleniu dotyczącym szacowania szkód łowieckich i wytwarzania produktów regionalnych oraz wysłuchali prezentacji KRUS Oddziału Regionalnego we Wrocławiu i wzięli udział w teście sprawdzającym wiedzę¹⁰⁸.

¹⁰⁴ [1] Uchwała nr III/2/2003 WZ DIR z dnia 24 maja 2003 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu pracy Rady Powiatowej Dolnośląskiej Izby Rolniczej; [2] uchwała nr III/9/2020 z dnia 3 lipca 2020 r. III WZ DIR VI kadencji w sprawie zmiany Regulaminu pracy Rady Powiatowej Dolnośląskiej Izby Rolniczej.

¹⁰⁵ Zgodnie z Instrukcją wypełniania, obiegu i kontroli dokumentów księgowych, aktualizacja luty 2021 r. (Instrukcja została opracowana po przeprowadzonej w Izbie w 2014 r. kontroli Urzędu Kontroli Skarbowej we Wrocławiu).

¹⁰⁶ Protokoły z posiedzeń Rady Powiatowej DIR we Wrocławiu: [1] 1/2018 z dnia 15 marca 2018 r.; [2] 2/2018 z dnia 21 maja 2018 r.; [3] 3/2018 z dnia 18 września 2018 r.; [4] 4/2018 z dnia 15 grudnia 2018 r.; [5] 5/2018 z dnia 16 grudnia 2018 r.; [6] 1/2019 z dnia 7 lutego 2019 r.; [7] 2/2019 z dnia 29 kwietnia 2019 r.; [8] 3/2019 z dnia 20 maja 2019 r.; [9] 4/2019 z dnia 14 sierpnia 2019 r.; [10] 5/2019 z dnia 20 listopada 2019 r.; [11] 6/2019 z dnia 13 grudnia 2019 r.; [12] 1/2020 z dnia 7 lipca 2020 r.

¹⁰⁷ W ramach współpracy z administracją publiczną w zakresie ochrony wiejskiego dziedzictwa kulturowego.

¹⁰⁸ W ramach realizacji działań na rzecz poprawy warunków pracy i bezpieczeństwa w rolnictwie.

Przy realizacji zadań ustawowych w latach 2018-2020 Rada Powiatowa DIR we Wrocławiu współpracowała m.in. z KOWR we Wrocławiu, Zarządem Zieleni Miejskiej we Wrocławiu, ARiMR we Wrocławiu, Małopolską Izłą Rolniczą, Komisją Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska Powiatu Wrocławskiego, Starostwem Powiatowym we Wrocławiu, KRUS Oddziałem Regionalnym we Wrocławiu, Starostwem Powiatowym we Wrocławiu, Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Dolnośląską Agencją Energii i Środowiska we Wrocławiu.

Wysokość wydatków Rady Powiatowej w Kłodzku kształtowała się następująco: niemal 5,0 tys. zł w 2018 r., 4,6 tys. zł w 2019 r. i 1,5 tys. w 2020 r. Podstawą do wydatkowania środków były zaakceptowane wnioski o dofinansowanie do poszczególnych działań¹⁰⁹. Rada Powiatowa DIR w Kłodzku w latach 2018-2020 realizowała wszystkie zadania określone w art. 22a ustawy o izbach¹¹⁰. W ramach sporządzania analiz i opinii, przedstawiania wniosków, dokonywania ocen z zakresu rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych i przedstawiania ich Zarządowi Izby (m.in. w postaci wniosków), Rada Powiatowa DIR w Kłodzku analizowała następujące zagadnienia: sytuację w zakresie gospodarki łowieckiej, szkód łowieckich oraz gospodarki leśnej na terenie Powiatu Kłodzkiego, zasady obrotu ziemią z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, sytuację dotyczącą hodowli bydła mięsnego w Powiecie Kłodzkim, sytuację na rynku zbóż, sytuację w ramach plonowania w Powiecie Kłodzkim oraz system płatności bezpośrednich.

Rada Powiatowa DIR w Kłodzku wydawała ponadto opinie w sprawach zgłoszonych przez Zarząd Izby lub WZ DIR: opiniowała zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych objętych planami zagospodarowania przestrzennego na cele nierolnicze i nieleśne (pięć w 2018 r., 10 w 2019 r., sześć w 2020 r.), wydawała opinie w zakresie organizacji przetargów ofert pisemnych (28 w 2018 r., 10 w 2019 r., dwie w 2020 r.), wydawała opinie – rękojmię należytego prowadzenia gospodarstwa dla rolników indywidualnych (13 w 2018 r., 22 w 2019 r.), opiniowała projekty miejscowych planów zagospodarowania oraz ich zmian (po dwa w 2019 r. i 2020 r.), opiniowała Roczne Plany Łowieckie (30 na rok gospodarczy 2019/2020 r., 31 na rok gospodarczy 2020/2021).

Ponadto Rada Powiatowa DIR w Kłodzku realizowała inne obowiązki określone w statucie Izby, tj. m.in.: współpracowała z administrację publiczną w zakresie ochrony środowiska, zdrowia i wiejskiego dziedzictwa kulturowego, organizowała (ewentualnie brała w nich udział) liczne wydarzenia¹¹¹ poświęcone sprawom wsi i rolnictwa, związane z podtrzymywaniem dziedzictwa kulturowego wsi, organizowała szkolenia, seminaria wyjazdowe i pokazy polowe, dożynki, współpracowała z jednostkami działającymi na rzecz rolnictwa¹¹², prowadziła bezpośrednie doradztwo, porady dla rolników, współpracowała z Dolnośląskim Zespołem Szkół w Bożkowie, brała także udział w sesjach rad gmin (oraz

¹⁰⁹ Zgodnie z *Instrukcją wypełniania, obiegu i kontroli dokumentów księgowych*, aktualizacja luty 2021 r. (Instrukcja została opracowana po przeprowadzonej w Izbie w 2014 roku kontroli Urzędu Kontroli Skarbowej we Wrocławiu).

¹¹⁰ Protokoły z posiedzeń Rady Powiatowej DIR w Kłodzku: [1] 1/2018 z dnia 26 lutego 2018 r., [2] 2/2018 z dnia 6 kwietnia 2018 r., [3] 3/2018 z dnia 23 sierpnia 2018 r., [4] 4/2018 z dnia 9 września 2018 r., [5] 5/2018 z dnia 20 września 2018 r., [6] 6/2018 z dnia 26 listopada 2018 r., [7] 7/2018 z dnia 18 grudnia 2018 r., [8] 1/2019 z dnia 29 stycznia 2019 r., [9] 2/2019 z dnia 28 marca 2019 r., [10] 3/2019 z dnia 30 maja 2019 r., [11] 4/2019 z dnia 9 sierpnia 2019 r., [12] 5/2019 r. z dnia 2 września 2019 r., [13] 6/2019 z dnia 25 listopada 2019 r., [14] 7/2019 z dnia 19 grudnia 2019 r., [15] 1/2020 z dnia 27 lutego 2020 r., [16] 2/2020 z dnia 26 czerwca 2020 r.

¹¹¹ M.in. Forum Kobiet, Spotkania Tradycji Wielkanocnych Ziemi Kłodzkiej, Zielony Powiat Kłodzki, Otwarte Mistrzostwa w Tradycyjnym Koszeniu Trawy czy Konferencja Łowiecka.

¹¹² ARiMR, KRUS, KOWR, DODR.

posiedzeniach komisji rolnictwa funkcjonujących w ramach tych rad gmin) zlokalizowanych na obszarze Powiatu Kłodzkiego.

Przy realizacji zadań ustawowych w latach 2018-2020 Rada Powiatowa DIR w Kłodzku współpracowała m.in. z Uniwersytetem Przyrodniczym we Wrocławiu, ARiMR Biurem Powiatowym w Kłodzku, DODR, Powiatowym Inspektoratem Weterynarii w Bystrzycy Kłodzkiej, Powiatowym Zespołem Doradców Rolniczych w Kłodzku, Powiatowym Lekarzem Weterynarii, Państwowym Inspektoratem Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Kłodzku, adwokatem DIR we Wrocławiu, KRUS Placówką Terenową w Wałbrzychu, KOWR Oddziałem Terenowym we Wrocławiu, Urzędem Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego – Wydziałem Ochrony Środowiska, Instytutem Rozwoju Terytorialnego we Wrocławiu, Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych we Wrocławiu, Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Biurem Powiatowym Doradztwa Rolniczego w Kłodzku, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Roślin i Nasiennictwa Oddział Kłodzko, Zarządem Okręgowym Polskiego Związku Łowieckiego, Regionalnym Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej we Wrocławiu, Specjalistycznym Centrum Medycznym w Polanicy-Zdrój, organizacjami branżowymi¹¹³, lokalnymi stowarzyszeniami¹¹⁴ i producentami¹¹⁵, partnerami zagranicznymi¹¹⁶ i samorządem terytorialnym¹¹⁷.

(akta kontroli: t. IV str. 125-317; t. VI str. 291-291; t. IX str. 1-471)

6. W okresie objętym kontrolą organy¹¹⁸ DIR podjęły łącznie 106 uchwał dotyczących spraw związanych z jej działalnością, w tym 10 w 2018 r., 77 w 2019 r. i 19 w 2020 r. Najwięcej (52 szt.) zostało uchwalonych przez rady powiatowe DIR w związku z koniecznością wyznaczenia, po wyborach w 2019 r., przewodniczących tych rad i ich delegatów na WZ DIR. Dominująca część uchwał (89,6%) dotyczyła spraw organizacyjnych, w tym uchwalania regulaminów obrad WZ DIR, zatwierdzania sprawozdań z działalności Izby oraz finansowych za kolejne lata czy kwestii związanych z organizacją wyborów. W 2018 r. WZ DIR podjęło uchwałę w sprawie przystąpienia Izby do stowarzyszenia w charakterze członka wspierającego, a w 2020 r. dokonało zmian w statucie Izby oraz w regulaminach prac jej organów. Stosownie do art. 48 ust. 1 ustawy o izbach, Zarząd Izby przedstawiał Wojewodzie Dolnośląskiemu podjęte przez organy izby uchwały, z uwzględnieniem terminu wskazanego w przepisie prawa (tj. 14 dni od dnia ich uchwalenia). Organ nadzoru nie stwierdził ich nieważności.

(akta kontroli: t. V str. 9-27)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) W przypadku 228 opinii (na 303 ogółem)¹¹⁹, wydanych przez Izbę w latach 2018-2020 na podstawie art. 17 pkt 6 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, art. 5a ust. 1 ustawy o izbach i art. 7 ust. 2 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, naruszone zostały terminy na ich wydanie, wynikające bądź z art. 5a ust. 2 pkt 2 ustawy o izbach (14-dniowy), bądź z art. 106 § 3

¹¹³ M.in. Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka, Zrzeszenie Producentów Bydła Mięsnego.

¹¹⁴ M.in. Koła Gospodyń Wiejskich w Bożkowie, Krosnowicach.

¹¹⁵ M.in. Sery Lutomierskie, Owocowa Manufaktura.

¹¹⁶ M.in. z samorządem rolniczym z Czech czy Niemiec.

¹¹⁷ M.in. gmina Kłodzko, Radków, Nowa Ruda, Starostwo Powiatowe w Kłodzku.

¹¹⁸ Tj. Walne zgromadzenie, zarząd, komisja rewizyjna oraz rady powiatowe izb rolniczych.

¹¹⁹ [1] Na podstawie art. 17 pkt 6 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz art. 5a ust. 1 ustawy o izbach, DIR wydała odpowiednio: 91 opinii w 2018 r. – w tym 63 po upływie terminu; 75 opinii w 2019 r. – w tym 62 po upływie terminu; 86 opinii w 2020 r. – w tym 65 po upływie terminu; [2] Na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 5 i ust. 3a ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, DIR wydała odpowiednio: 15 opinii w 2018 r. – w tym 12 po upływie terminu; 12 opinii w 2019 r. – w tym siedem po upływie terminu; 24 opinie w 2020 r. – w tym 19 po upływie terminu.

w związku z § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹²⁰ (dwutygodniowy). Jako przyczynę uchybienia tych terminów Prezes Izby wskazał (cyt.): *delegaci przed wyrażeniem swojego stanowiska dokonują oględzin działek ewidencyjnych, będących przedmiotem wniosku, zasięgają opinii mieszkańców danych obrębów/sołectw, proszą o wyjaśnienia pracowników gmin. Czynności te wykonują oprócz swojej pracy zawodowej. Zdaniem Izby opinia dotycząca zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na inne cele musi być wypracowana z uwzględnieniem interesu rolników, a jednocześnie musi mieć na uwadze plany rozwojowe gminy, uwzględniające ogół interesów lokalnej społeczności. Taki proces niewątpliwie wymaga czasu. Wiązać się to może z niedochowaniem ustawowych terminów wydania opinii przez Izbę, które niestety nie są dostosowane do realiów.*

(akta kontroli t. VII str. 405-415; t. VIII str. 154-155)

2) Zarząd Izby nie doprowadził do wyrażenia przez WZ DIR, na podstawie § 78 ust. 1 Statutu Izby, zgody na zawarcie przez Izbę porozumienia regionalnego z dnia 18 grudnia 2020 r. z pozostałymi wojewódzkimi izbami rolniczymi oraz KRIR, dotyczącego powołania Rady do spraw Młodych Rolników przy KRIR. Prezes Izby wskazał, że powyższe porozumienie nie było porozumieniem regionalnym, ponieważ nigdzie w owym porozumieniu nie było przywołania podstawy prawnej dla porozumienia regionalnego oraz dotyczyło ono powołania Rady do spraw Młodych Rolników, a więc ciała doradczego przy KRIR. Prezes Izby nadmienił, że niezależnie od powyższego, nawet gdyby potraktować to porozumienie jako porozumienie regionalne, to uchwała WZ DIR nie była wymagana ponieważ omawiane porozumienie nie generowało kosztów, których źródło finansowania musiałoby być przyjęte taką uchwałą.

W ocenie NIK powyższe porozumienie było porozumieniem regionalnym, ponieważ stroną porozumienia była nie tylko KRIR, lecz i inne izby rolnicze, a zostało zawarte w celu realizacji wspólnych celów statutowych. Ponadto § 1 ww. porozumienia określał, że tworzona Rada Młodych Rolników jest organem opinio-doradczym stron, a więc także izb rolniczych. Powyższa argumentacja wynikająca z wyjaśnień Prezesa Izby nie została uwzględniona, gdyż § 78 ust. 1 Statutu Izby przesądzał, że dla podjęcia porozumienia regionalnego niezbędna jest uchwała WZ. Co prawda ust. 2 tego paragrafu określał, że powyższa uchwała musi wskazywać z jakich źródeł finansowania będzie realizacja porozumienia ze strony Izby, co jednakże nie oznaczało, że w przypadku niegenerowania kosztów przez porozumienie, uchwała taka nie powinna zostać podjęta.

(akta kontroli: t. II str. 21-32; t. VI. str. 77-85; t. VIII str. 153)

OCENA CZĄSTKOWA

Statut Izby prawidłowo określał zasady jej organizacji oraz gospodarki finansowej i majątkowej. DIR, w okresie objętym kontrolą, realizowała wszystkie zadania wymienione w art. 5 ust. 1 ustawy o izbach oraz uwzględniła sytuację w jakiej znalazło się rolnictwo wskutek pandemii COVID-19, m.in. wykorzystując środki porozumiewania się na odległość, jak również wykazując w tym okresie aktywność na rzecz rolników.

Natomiast negatywnie NIK ocenia terminowość realizowania przez Izbę zadań określonych w art. 7 ust. 2 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, art. 17 pkt 6 lit. c ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i art. 5a ust. 1 ustawy o izbach. W okresie objętym kontrolą z uchybieniem terminu wydano bowiem aż 228 (na 303 ogółem) opinii dotyczących przeznaczenia gruntów rolnych.

¹²⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 735, ze zm.

Nieprawidłowością było również nieuzyskanie zgody WZ DIR na zawarcie przez Izbę porozumienia z dnia 18 grudnia 2020 r. z Wojewódzkimi Izbami Rolniczymi oraz KRIR, dotyczącego powołania Rady do spraw Młodych Rolników przy KRIR.

Wybrane do badania dwie rady powiatowe DIR (Rada Powiatowa DIR we Wrocławiu oraz Rada Powiatowa DIR w Kłodzku) wykonywały zadania określone w art. 22a ust. 3 ustawy o izbach.

Stosownie do art. 48 ust. 1 ustawy o izbach, Zarząd Izby przedstawiał Wojewodzie Dolnośląskiemu podjęte przez organy izby uchwały, z uwzględnieniem terminu wskazanego w tej ustawie.

W okresie objętym kontrolą organy administracji rządowej nie zlecały DIR do realizacji zadań z zakresu administracji rządowej, przekazanych ustawami lub na podstawie porozumień zawartych z tymi organami. Izba nie realizowała również żadnych zadań przekazanych w drodze porozumień przez organy samorządu terytorialnego z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego.

OBSZAR

2. Gospodarka finansowa oraz wykorzystanie majątku izby rolniczej

Opis stanu faktycznego

1. Struktura planowanych i wykonanych dochodów Izby w poszczególnych latach kształtowała się następująco¹²¹:

- w 2018 r.: dochody szacunkowe na poziomie 4 666,2 tys. zł; wykonanie na poziomie 4 222,0 tys. zł (tj. 90,48%), w tym: dochody z tytułu 2% odpisu od podatku rolnego – dochody szacunkowe na poziomie 2 410,1 tys. zł; wykonanie na poziomie 2 469,5 tys. zł (102,47%); środki z roku poprzedniego rachunek bieżący i kasa – dochody szacunkowe na poziomie 473,8 tys. zł; wykonanie na poziomie 251,9 tys. zł (53,18%); środki z roku poprzedniego rachunek i kasa w walutach – dochody szacunkowe na poziomie 176,7 tys. zł; wykonanie na poziomie 192,6 tys. zł (109%); depozyty terminowe (lokaty) – dochody szacunkowe na poziomie 1 531,5 tys. zł; wykonanie na poziomie 1 206,0 tys. zł (78,74%);
- w 2019 r.: dochody szacunkowe na poziomie 4 319,3 tys. zł; wykonanie na poziomie 3 749,9 tys. zł (tj. 86,82%), w tym: dochody z tytułu 2% odpisu od podatku rolnego – dochody szacunkowe na poziomie 2 510,0 tys. zł; wykonanie na poziomie 2 579,0 tys. zł (102,75%); środki z roku poprzedniego rachunek bieżący i kasa – dochody szacunkowe na poziomie 364,3 tys. zł; wykonanie na poziomie 392,0 tys. zł (107,6%); środki z roku poprzedniego rachunek i kasa w walutach – dochody szacunkowe na poziomie 193,1 tys. zł; wykonanie na poziomie 0,0 zł; depozyty terminowe (lokaty) – dochody szacunkowe na poziomie 1 204,9 tys. zł; wykonanie na poziomie 684,0 tys. zł (56,77%);
- w 2020 r.: dochody szacunkowe na poziomie 3 729,7 tys. zł; wykonanie na poziomie 5 221,3 tys. zł (tj. 139,99%), w tym: dochody z tytułu 2% odpisu od podatku rolnego – dochody szacunkowe na poziomie 2 735,0 tys. zł; wykonanie na poziomie 2 752,0 tys. zł (100,62%); środki z roku poprzedniego rachunek bieżący i kasa – dochody szacunkowe na poziomie 252,6 tys. zł; wykonanie na poziomie 830,2 tys. zł (328,71%); depozyty terminowe (lokaty) – dochody szacunkowe na poziomie 684,4 tys. zł; wykonanie na poziomie 398,0 tys. zł (58,15%).

Izba nie otrzymywała informacji od gmin dotyczących udzielonych ulg, zwolnień oraz umorzeń z tytułu odpisu podatku rolnego oraz nie wniosowała do KRIR

¹²¹ Prowizorium budżetu DIR na 2018 r., 2019 r. i 2020 r.

o wyrównanie dochodów pomniejszonych w związku z udzielonymi ulgami, zwolnieniami, umorzeniami i zaniechaniem poboru podatku rolnego.

Izba nie występowała do wójtów/burmistrzów/prezydentów miast z wnioskiem o udostępnienie kwartalnych informacji o stanie i terminach należnych jej dochodów pochodzących z odpisu w wysokości 2% od uzyskanych przez poszczególne gminy wpływów z tytułu podatku rolnego pobieranego na obszarze jej działania. Badania przeprowadzone na próbie 35 gmin¹²² i dla każdego z lat objętych kontrolą wykazały, że w przypadku 24 gmin w 2018 r., 23 gmin w 2019 r. i 23 gmin w 2020 r.¹²³ Izba nie posiadała informacji o stanie i realizacji należnych jej dochodów, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W 2018 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przyznał Izbie¹²⁴ dotację w wysokości 15,9 tys. zł na pokrycie 100% kosztów nagród przyznanych i wypłaconych hodowcom za zwierzęta, które zdobyły tytuły czempionów lub wicczempionów na wystawie zwierząt pn. „XXIII Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych”.

W związku z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska¹²⁵, oraz uchwałą Rady Powiatowej DIR Powiatu Milickiego¹²⁶, Izba oraz Powiat Milicki zawarły umowę dotacji¹²⁷, na podstawie której DIR otrzymała środki w wysokości do 5,0 tys. zł i nie więcej niż 50% kosztów badania każdego opryskiwacza z przeznaczeniem na dofinansowanie zadania: badanie opryskiwaczy na terenie Powiatu Milickiego w 2018 r. Z przedmiotowej dotacji wykorzystano kwotę 1,4 tys. zł¹²⁸, za którą w 2018 r. w ramach programu atestacji opryskiwaczy na terenie Powiatu Milickiego przebadano 57 opryskiwaczy¹²⁹.

W roku 2019 i 2020 Izba również otrzymała dotacje¹³⁰ na ww. zadanie - każdorazowo w kwocie do 4,0 tys. zł, przy łożsamy założeniu finansowania (nie więcej niż 50% kosztów badania każdego opryskiwacza). Wykorzystano 1,8 tys. zł w 2019 r. i 0,8 tys. zł w 2020 r., dokonując atestacji odpowiednio 90 i 32 opryskiwaczy¹³¹.

W latach 2018-2020 DIR nie otrzymywała środków z budżetu Unii Europejskiej z przeznaczeniem na realizację projektów. Kwota salda dotacji w wysokości 5 760 euro, wypłacona przez Komisję Europejską w 2018 r., wynikała z rozliczenia i przyjęcia końcowego sprawozdania z realizacji w 2017 r. działania zatytułowanego *Prowadzenie Punktu Informacji Europejskiej Europe Direct – Kłodzko*¹³².

Izba uzyskiwała dochody z tytułu dobrowolnych wpłat: 46,7 tys. zł w 2018 r. (1,10% ogółu dochodów), 70,1 tys. zł w 2019 r. (1,87% ogółu dochodów), 31,3 tys. zł

¹²² Bogatynia, Bolesławiec, Długoleka, Dzierżonów, Głogów, Głuszycza, Góra, Jelenia Góra, Karpacz, Kąty Wrocławskie, Kłodzko, Kobierzyce, Kostomłoty, Kudowa-Zdrój, Leśna, Lubin, Miękinia, Milicz, Mirsk, Nowogrodziec, Oleśnica, Piechowice, Polkowice, Przemków, Strzelin, Środa Śląska, Świerzawa, Trzebnica, Wałbrzych, Wołów, Wrocław, Zgorzelec, Złoty Stok, Żarów i Żurawina.

¹²³ Badanie przeprowadzono na próbie 35 gmin w każdym roku objętym kontrolą.

¹²⁴ Na podstawie § 3 ust. 1 pkt 2 lit. a oraz § 3 ust. 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa (Dz. U. poz. 1170, ze zm.).

¹²⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, ze zm.

¹²⁶ Uchwała Powiatu Milickiego nr VIII/47/2011 z dnia 24 czerwca 2011 r. w sprawie ustalenia zasad i trybu udzielania dotacji z budżetu powiatu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji związanych z ochroną środowiska.

¹²⁷ Umowa dotacji z dnia 6 kwietnia 2018 r. zawarta pomiędzy Powiatem Milickim a Dolnośląską Izłą Rolniczą.

¹²⁸ Wydatki udokumentowane: [1] fakturą FV 632/2018 r. z dnia 1 lipca 2018 r.; [2] nota księgową nr DIR-01/08/2018 z dnia 7 sierpnia 2018 r.; [3] potwierdzenie transakcji z dnia 6/7 września 2018 r.

¹²⁹ Rejestr opryskiwaczy przebadanych za okres od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r.

¹³⁰ Umowa dotacji z dnia 5 marca 2019 r. oraz umowa nr OŚ/2/2020 z dnia 27 marca 2020 r., zawarta pomiędzy Powiatem Milickim a Dolnośląską Izłą Rolniczą.

¹³¹ Rejestr opryskiwaczy przebadanych w 2019 r. i w 2020 r.

¹³² Sprawozdanie końcowe z realizacji działania – wniosek o wypłatę salda (umowa szczegółowa nr ED/US/2017/09).

w 2020 r. (0,60% ogółu dochodów). W 2018 r. Izba uzyskała dochód w wyniku otrzymanych darowizn w wysokości 6,0 tys. zł.

Uzyskane wpływy z oprocentowania rachunków bankowych oraz lokat kształtowały się następująco: 13,2 tys. zł w 2018 r. (0,31% ogółu dochodów), 8,5 tys. zł w 2019 r. (0,23% ogółu dochodów) oraz 1,7 tys. zł w 2020 r. (0,03% ogółu dochodów).

DIR, w okresie objętym kontrolą, nie uzyskiwała dochodów z majątku bądź z innych źródeł.

Wykazane przez DIR w sprawozdaniach finansowych za lata 2018-2020 dane dotyczące dochodów odpowiadały wartościom ujętym w ewidencji finansowo-księgowej Izby.

(akta kontroli: t. III str. 1-16; t. IV str. 3; t. V str. 132-183; t. VI str. 217-286; t. VII str. 128-157; t. VIII str. 255-257)

2. W latach 2018-2020 DIR zrealizowała wydatki o łącznej wartości 8 789,5 tys. zł, przy czym w 2020 r. były one najniższe (2 385,1 tys. zł) i stanowiły 81% wydatków z 2018 r. (2 930,5 tys. zł) oraz 67% z 2019 r. (3 473,9 tys. zł)¹³³. W żadnym roku nie przekroczyły one planowanej ich wartości ogółem¹³⁴, przy czym w 2018 r. wyższe od planowego wykonanie wydatków wystąpiło w pozycjach *Oplaty i składki* (plan: 152,3 tys. zł, wykonanie: 153,6 tys. zł) oraz *Różne rozliczenia finansowe* (plan: 215,0 tys. zł, wykonanie 338,6 tys. zł). Prezes Izby wyjaśnił, że wynikało to w pierwszym przypadku z uwagi na wyższe, niż pierwotnie planowano, wpływy z tytułu 2% odpisu z podatku rolnego przekazywanego przez gminy (wyższa składka do KRIR), w drugim natomiast z konieczności wykonania odpisu księgowego zakończonego postępowania dotyczącego należności spornych dochodzonych przez Izbę od dwóch beneficjentów projektu finansowego ze środków unijnych oraz ze wzmożonej działalności rad powiatowych na rzecz lokalnej społeczności i wspierania inicjatyw społecznie użytecznych, na które środki zostały przyznane przez Zarząd Izby.

W strukturze wydatków największy udział miały każdorazowo wynagrodzenia wraz z pochodnymi¹³⁵, które stanowiły odpowiednio 55,7%, 53,3% i 63,1% wydatków ogółem lat 2018-2020. Znaczne kwoty stanowiły wydatki na usługi, które wyniosły w 2018 r. 629,5 tys. zł (21,5%), w 2019 r. 614,9 tys. zł (17,2%), i w 2020 r. 462,8 tys. zł (19,4%), a w ich strukturze największy udział miały pozostałe usługi (odpowiednio 379,8 tys. zł, 376,5 tys. zł i 276,4 tys. zł), w tym wydatki na obsługę finansowo-płacowo-kadrową oraz obsługę prawną w łącznej kwocie 483,7 tys. zł (tj. 46,8% wydatków na pozostałe usługi ogółem). Na zakup materiałów Izba wydatkowała łącznie 639,6 tys. zł¹³⁶, na opłaty i podatki 17,4 tys. zł¹³⁷, pozostałe wydatki 1 025,6 tys. zł¹³⁸, w tym 449,9 tys. zł składka do KRIR. Z uwagi na nieterminowe płatności, DIR poniosła koszty finansowe w łącznej kwocie 0,06 tys. zł.

W latach 2018-2020 Izba dokonała zakupu środków trwałych (w tym niskocennych) o łącznej wartości 358,0 tys. zł, z czego 297,3 tys. zł dotyczyło realizacji inwestycji związanej z dostosowaniem nieruchomości przy ul. Wiejskiej 29 we Wrocławiu do zapisów aktu notarialnego, o czym szerzej w pkt 2.4. niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Pozostałe nakłady poniesiono w związku z zakupem m.in. sprzętu informatycznego (komputery, drukarki), urządzeń wielofunkcyjnych, projektorów,

¹³³ Bez kosztów amortyzacji i pozostałych kosztów operacyjnych.

¹³⁴ Plan: w 2018 r. 4 193,3 tys. zł, w 2019 r. 5 340,1 tys. zł, w 2020 r. 4 092,7 tys. zł.

¹³⁵ W 2018 r. wynagrodzenia 1 487,6 tys. zł, pochodne od wynagrodzeń 146,0 tys. zł; w 2019 r. wynagrodzenia 1 732,3 tys. zł, pochodne od wynagrodzeń 172,0 tys. zł; w 2020 r. wynagrodzenia 1 335,2 tys. zł, pochodne od wynagrodzeń 168,6 tys. zł.

¹³⁶ W 2018 r. 247,1 tys. zł, w 2019 r. 225,7 tys. zł, w 2020 r. 166,8 tys. zł.

¹³⁷ Głównie podatek od nieruchomości (w 2018 r. 5,8 tys. zł, w 2019 r. 6,3 tys. zł, w 2020 r. 5,3 tys. zł).

¹³⁸ W 2018 r. 407,7 tys. zł, w 2019 r. 393,6 tys. zł, w 2020 r. 224,4 tys. zł.

specjalistycznego oprogramowania celem zachowania bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych czy mebli biurowych. Jak wyjaśnił Prezes Izby, zakupy te podyktowane były zużyciem dotychczasowego sprzętu oraz koniecznością dostosowania do nowych technologii dodając, że zakupiony sprzęt i meble wykorzystywane były i są w bieżącej działalności DIR, w tym w biurach terenowych.

Koszty realizacji zadań statutowych wyniosły: w 2018 r. 897,3 tys. zł, w 2019 r. 1 048,4 tys. zł, a w 2020 r. 570,9 tys. zł, koszty administracyjne natomiast odpowiednio: 2 036,8 tys. zł, 2 145,5 tys. zł i 1 825,1 tys. zł¹³⁹. Izba nie ewidencjonowała wydatków w podziale na poszczególne zadania ustawowe, z uwagi, jak wyjaśnił Prezes Izby, na brak ekonomicznej potrzeby oraz nadmierne koszty poznańskie.

(akta kontroli: t. V str. 132-183, 305-416, 425; t. VI str. 39; t. VII str. 119-124)

Analiza wydatków Izby poniesionych w latach 2018-2020 na łączną kwotę 1 616,6 tys. zł (tj. 26,6% wydatków ogółem¹⁴⁰, z wyłączeniem wydatków pozapłacowych¹⁴¹) wykazała, że były one przeznaczone na zadania statutowe¹⁴², bądź organizację i funkcjonowanie Izby jako takiej¹⁴³. Zasadniczo przestrzegano zasad gospodarowania środkami publicznymi, określonych w art. 44 ufp, poza przypadkami opisanymi w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*, dotyczącymi nieterminowego regulowania płatności. Izba współorganizowała także wydarzenia we współpracy z podmiotami zewnętrznymi, partycypując w kosztach ich realizacji. W takich przypadkach DIR nie zawierała jednak każdorazowo umowy bądź porozumienia, celem zabezpieczenia swoich interesów, w tym precyzyjnego ustalenia warunków udzielanego dofinansowania. Powyższa sytuacja miała miejsce m.in. w przypadku organizacji festiwalu rolniczych przez jednostki samorządu terytorialnego czy wydawania broszury dotyczącej porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego (PDO). DIR regulowała, wystawiane na Izbę, faktury nie mając bezpośrednio wpływu na wybór realizatora usługi/zlecenia/dostawy, godząc się jednocześnie przy tym na poniesienie konsekwencji związanych m.in. z nieterminowym regulowaniem płatności (w sytuacji np. wpływu faktury po upływie terminu płatności). Przyjęty sposób postępowania rodził ryzyko poniesienia wydatków niezgodnie z zasadami gospodarowania środkami publicznymi, wynikającymi z art. 44 ust. 3 ufp.

W Izbie nie przestrzegano w pełni zasad kontroli merytorycznej i formalno-rachunkowej dowodów księgowych oraz dekretacji, wynikających z art. 21 uor, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W 156 przypadkach wydatki

¹³⁹ Ustalono na podstawie danych z rachunku wyników Izby za lata 2018-2020, załączonego do sprawozdania finansowego.

¹⁴⁰ O najwyższej wartości.

¹⁴¹ Tj. wydatków na wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę oraz świadczeń na rzecz pracowników.

¹⁴² M.in. organizacja bądź współfinansowanie narad, konferencji, wyjazdów studyjnych poświęconych sprawom rolnictwa (w tym wymiana doświadczeń z izbami z innych województw czy państw, organizacja Forum Rolniczego, Forum Kobiet Wiejskich); organizowanie bądź finansowe wspieranie lokalnych wydarzeń, w tym festiwalu i dożynek rolniczych (Dolnośląskie Dożynki Rolnicze, Festiwal Rolniczy Dolnośląska Wieś, Dolnośląskie Święto Zbóż, Dolnośląskie Dziękczynienie za Plony); działalność promocyjno-reklamowa DIR i rolnictwa, np. podczas Mistrzostw Polski Młodych Koni, w ramach audycji *Teraz Wieś*; działalność informacyjna, w tym współfinansowanie wydawnictwa broszury informacyjnej *Wyniki porejestrowych doświadczeń odmianowych w województwie dolnośląskim*, dystrybucja wśród rolników Tygodnika *Poradnik Rolniczy*, także z wkładką dotyczącą województwa dolnośląskiego; zakup materiałów dotyczących akcji informacyjnej *STOP Rolnictwo to praca Nie wybryk czy STOP usuwaniu rolnictwa ze wsi*; zapewnienie porad prawnych rolnikom z województwa dolnośląskiego; współfinansowanie pobytu w Polsce dzieci z terenów wiejskich Ukrainy w ramach XXI edycji akcji letniej *Dzieci z Kresów Wschodnich Gośćmi Piastowskiej Ziemi Dolnośląskiej*.

¹⁴³ Np. zakup materiałów biurowych, tonerów, oleju grzewczego, świadczenie usług prawnych i informatycznych, usług telekomunikacyjnych, usług transportowych, wdrożenie oprogramowania dotyczącego bezpieczeństwa przetwarzania danych, organizacja zjazdów walnego zgromadzenia delegatów Izby.

regulowane ze środków DIR zatwierdzał Dyrektor Biura Izby, który nie posiadał umocowania prawnego do dokonywania tej czynności. Polityka rachunkowości Izby, przyjęta uchwałą nr 8/2006 Zarządu Izby z dnia 7 listopada 2006 r. w sprawie *ustalenia dokumentacji przyjętych zasad prowadzenia rachunkowości* (dalej: uchwała w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości) nie spełniała wymagań określonych w art. 10 uor.

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Izby, DIR w okresie objętym kontrolą nie była organizatorem strajków rolników i nie ponosiła wydatków związanych z ich organizacją.

Jak wskazał Prezes Izby, w latach 2018-2020 Izba nie ponosiła wydatków nieprzewidzianych w jej budżecie.

(akta kontroli: t. V str. 214-259; t. VII str. 292; t. VII str. 296, 331, 355; t. VIII str. 142)

W okresie objętym kontrolą Izba zawierała umowy cywilnoprawne (umowy zlecenia bądź o dzieło), z tytułu realizacji których poniosła wydatki w łącznej wysokości 200,7 tys. zł¹⁴⁴. Na podstawie zawartej w dniu 1 stycznia 2018 r. ze spółką umowy zlecenia świadczone były na rzecz Izby także usługi w zakresie kompleksowej obsługi księgowej i płacowej, a od października 2019 r. również w zakresie kadr, na które Izba wydatkowała dodatkowo łącznie 153,0 tys. zł. Badanie przeprowadzone na próbie 45 umów zlecenia na łączną kwotę 33,6 tys. zł¹⁴⁵ wykazało, że ich przedmiotem było m.in. prowadzenie wykładów bądź prelekcji oraz zapewnienie oprawy muzycznej w ramach konferencji i zjazdów organizowanych przez Izbę, obsługa techniczna dożynek czy przeprowadzanie szkoleń i egzaminów dla rolników z zakresu środków ochrony roślin (w 2019 r. i 2020 r.). Z informacji uzyskanych od Dyrektora Biura DIR wynikało, że zleceniobiorców wybierano celowo, w zależności od specyfiki i przedmiotu zlecenia¹⁴⁶, a stawki negocjowano indywidualnie, z uwzględnieniem stawek rynkowych. Każdorazowo, po wykonaniu zlecenia, przedkładano do Izby rachunek, na którym potwierdzenie wykonania przedmiotu umowy co do zasady¹⁴⁷ zamieszczał Dyrektor Biura DIR, a w dwóch przypadkach także Prezes Izby. Rozliczenie umowy nie zawsze przebiegało zgodnie z jej warunkami, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: t. V str. 314-323, 425; t. VII str. 258-295)

Jak wskazał Prezes Izby, DIR nie ponosiła wydatków związanych z działalnością spółek: LIRPOL sp. z o.o.¹⁴⁸, Dolnośląskiego Centrum Hurtu Rolno-Spożywczego S.A. i Ogólnopolskiego Stowarzyszenia „Polski Rolnik – Polska Wieś”.

(akta kontroli: t. VI str. 291, 294)

Wykazane przez DIR w sprawozdaniach finansowych (rachunku zysków i strat) za lata 2018-2020 dane dotyczące kosztów odpowiadały wartościom ujętym w ewidencji finansowo-księgowej Izby. Natomiast dane prezentowane w sprawozdaniu z wykonania budżetu, sporządzanym na dzień 31 grudnia danego roku, nie wynikały każdorazowo z ostatecznych wartości ujętych w tej ewidencji.

¹⁴⁴ W 2018 r. 46,4 tys. zł, w 2019 r. 110,2 tys. zł, w 2020 r. 44,1 tys. zł.

¹⁴⁵ Bez uwzględnienia umowy na obsługę biura rachunkowego, która została objęta badaniem i zwymiarowana w próbie wydatków ogółem.

¹⁴⁶ Jak podała Dyrektor Biura DIR, np. w przypadku organizacji szkoleń w zakresie środków ochrony roślin, umowy podpisywano z pracownikami Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa we Wrocławiu, posiadającymi wymagane prawem uprawnienia, bądź z osobami trudniącymi się zawodowo atestacją opryskiwaczy bądź sprawami rolnictwa; w przypadku obsługi dożynek osoby uczestniczyły we wcześniejszych edycjach przedsięwzięcia, znając jego specyfikę i organizację; w przypadku prelegentów wybierano ich z uwagi na temat wykładu i m.in. wpływ działalności postaci na sprawy rolnictwa.

¹⁴⁷ Poza dwoma przypadkami opisanymi w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

¹⁴⁸ Poza wydatkami związanymi z usługami transportu świadczonymi na rzecz DIR przez Spółkę, co opisano w pkt 1.4 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Prezes Izby nie odniósł się w toku kontroli do przyczyn niezgodności¹⁴⁹. NIK zwraca uwagę, że ze względu na charakter kontrolny sprawozdania z wykonania budżetu (w zakresie przekroczenia planu), powinno ono dostarczać rzetelnych danych dotyczących wysokości faktycznie poniesionych wydatków (w tym w danej kategorii).

W okresie objętym kontrolą DIR nie sporządzała sprawozdań budżetowych.

(akta kontroli: t. V str. 132-201; t. VI str. 39; t. VII str. 119-124; t. VIII str. 153-166, 264-272)

3. Na koniec 2020 r. w DIR wystąpiła nadwyżka finansowa na poziomie 401,0 tys. zł, zaś na koniec lat 2018-2019 wystąpił deficyt w wysokości odpowiednio: 368,5 tys. zł i 813,9 tys. zł. Nadwyżka finansowa z 2020 r. została przeznaczona, zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Izby, na realizację zadań ustawowych.

Jako przyczynę występowania deficytu finansowego w latach 2018-2019 Prezes Izby wskazał wystąpienie większych kosztów przy mniejszych szacowanych dochodach DIR.

Wielkość niewykorzystanych środków finansowych w poszczególnych latach kształtowała się odpowiednio: [1] w 2018 r.: 1 762,3 tys. zł; [2] w 2019 r.: 937 tys. zł; [3] w 2020 r.: 1 228,2 tys. zł. Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Izby, z uwagi na toczące się postępowanie w sprawie dotyczącej projektu pn. „Mój szef to ja” Izba, nie mając pewności co do rozstrzygnięcia sprawy oraz dbając o zachowanie płynności finansowej, zmuszona była utrzymać niezbędne środki finansowe do zabezpieczenia ewentualnych roszczeń¹⁵⁰. Prezes Izby wskazał, że gromadzone środki przeznaczone zostaną na działalność statutową DIR.

Sytuacja finansowa DIR była przedmiotem kontroli KR DIR, która odbyła po dwa posiedzenia w roku 2018 i 2019¹⁵¹ i tylko jedno posiedzenie w 2020 r.¹⁵², co było niezgodne z postanowieniami Statutu Izby i zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W ramach swoich ustawowych¹⁵³ i statutowych¹⁵⁴ zadań kontrolnych (w stosunku do wykorzystania majątku i środków trwałych) KR DIR: [1] zapoznawała się i zatwierdzała sprawozdania z działalności finansowej DIR za lata 2017-2020; [2] analizowała wykonanie budżetu DIR za lata 2017-2020; [3] analizowała wykorzystanie środków będących do dyspozycji Rad Powiatowych DIR za lata 2017-2020; [4] podejmowała kolejne uchwały w sprawie udzielenia absolutorium Zarządowi Izby¹⁵⁵; [5] analizowała projekt budżetu na 2019 r.; [6] otrzymywała informacje na temat wyboru konsultanta do przeprowadzenia inwestycji na ul. Wiejskiej 29 (w związku z zapisami aktu notarialnego) oraz przebiegu inwestycji na ul. Wiejskiej 29; [7] w 2021 r. przeprowadziła kontrolę wykonania uchwał WZ DIR za lata 2019-2021 oraz kontrolę prowadzenia rozliczenia faktur i innych dokumentów księgowych dla losowo wybranych okresów: marzec

¹⁴⁹ Prezes Izby nie złożył wyjaśnień w tym przedmiocie, pomimo zadanego pytania przez kontrolera NIK. Z informacji uzyskanych od biura rachunkowego obsługującego Izbę wynikało, że sprawozdanie z wykonania budżetu jest często sporządzane przed sprawozdaniem finansowym, dlatego wartości w nim wykazane mogą ulegać zmianom podczas prac nad sprawozdaniem finansowym.

¹⁵⁰ Postępowanie w sprawie zostało umorzone.

¹⁵¹ [1] Protokół KR DIR nr 01/2018 z dnia 5 czerwca 2018 r.; [2] Protokół KR DIR nr 02/2018 z dnia 30 października 2018 r. (wspólne posiedzenie KB DIR, KR DIR i Zarządu Izby); [3] Protokół KR DIR nr 01/2019 z dnia 11 stycznia 2019 r.; [4] Protokół KR DIR nr 02/2019 z dnia 29 kwietnia 2019 r.

¹⁵² Protokół KR DIR nr 01/2020 z dnia 23 czerwca 2020 r. Ponadto KR DIR odbyła dwa posiedzenia w 2021 r., które w znacznej mierze dotyczyły działalności DIR w 2020 r.: [1] Protokół KR DIR nr 01/2021 z dnia 12 marca 2021 r. – posiedzenie w formie zdalnej; [7] Protokół KR DIR nr 02/2021 z dnia 10 czerwca 2021 r.

¹⁵³ Art. 16 - 17 ustawy o izbach.

¹⁵⁴ § 34 - 41 Statutu Izby.

¹⁵⁵ Uchwała KR DIR nr 01/2018 z dnia 5 czerwca 2018 r., uchwała KR DIR nr 01/2019 z dnia 29 kwietnia 2019 r., uchwała KR DIR nr 01/2020 z dnia 23 czerwca 2020 r. i uchwała KR DIR nr 01/2021 z dnia 12 marca 2021 r.

2020 r. i marzec 2021 r.¹⁵⁶; [8] przedstawiała coroczne informacje ze swojej działalności¹⁵⁷, zgodnie z którymi wykonywała swoje obowiązki ustawowe i statutowe. KR DIR była w stałym kontakcie z biurem rachunkowym, Zarządem Izby oraz Dyrektorem Biura DIR. KR DIR analizowała dokumenty finansowe, rozpatrywała sprawozdanie finansowe oraz wykonanie budżetu, kontrolowała ponadto postęp prac dotyczących nieruchomości przy ul. Wiejskiej 29 we Wrocławiu. KR DIR oceniała sytuację finansową DIR jako dobrą, a sposób gospodarowania środkami jako prawidłowy i gwarantujący bezpieczeństwo finansowe jednostki. W konsekwencji jednogłośnie podjęła uchwały w sprawie udzielenia absolutorium dla Zarządu Izby za lata 2018, 2019 i 2020, jak również wniosowała o udzielenie absolutorium przez WZ DIR.

Każdorazowo Walne Zgromadzenie podejmowało uchwały w sprawie zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego sporządzanego przez Zarząd Izby¹⁵⁸.

(akta kontroli: t. I str. 195; t. III str. 1-16; t. VI str. 291-295)

4. W okresie objętym kontrolą DIR dysponowała majątkiem trwałym w postaci budynku biurowego przy ul. Wiejskiej 29 we Wrocławiu, posadowionym na gruncie o wartości 2 669,1 tys. zł. Przedmiotową nieruchomość DIR otrzymała z dniem 31 grudnia 2010 r. od Skarbu Państwa – Agencji Nieruchomości Rolnych (dalej: ANR) na podstawie umowy nieodpłatnego przekazania własności nieruchomości¹⁵⁹. Warunkiem przekazania terenu przy ul. Wiejskiej było zagospodarowanie go zgodnie z zapisami ww. aktu notarialnego, tj.: (1) wykonanie prac remontowo-budowlanych oraz adaptacji budynku administracyjno-biurowego (prace zostały przeprowadzone do 31 grudnia 2012 r., tj. w terminie wymaganym aktem notarialnym); (2) powstanie¹⁶⁰ sali konferencyjnej na ok. 100 osób oraz sali wykładowej na ok. 30-60 miejsc (lub dwóch sal wykładowych po ok. 30 miejsc każda); budowa zaplecza sanitarnego, socjalnego i technicznego. Termin zakończenia prac z pkt (2) wyznaczono na dzień 31 grudnia 2014 r., który następnie zmieniono (aneksem z dnia 30 grudnia 2014 r.)¹⁶¹ na dzień 31 grudnia 2019 r.

Przez kolejne lata DIR nie wypełniła postanowień ww. aneksu z 2014 r. (mimo podjęcia działań w tym kierunku w drugiej połowie roku 2018, tj. wyboru dwóch podmiotów do realizacji zadania polegającego na budowie zaplecza konferencyjnego dla potrzeb DIR) z uwagi na zmianę uwarunkowań i przekonania Zarządu Izby, że budowa sal wykładowych nie będzie miała ekonomicznego uzasadnienia oraz ze względu na konieczność zaciągnięcia ewentualnego kredytu na ten cel. Jak wyjaśnił Prezes Izby, DIR nie przez długi czas nie miała wiedzy czy KOWR będzie skłonny do zmiany pierwotnych założeń w sprawie gruntu przy ul. Wiejskiej 29 we Wrocławiu, stąd też podjęto ww. działania przygotowawcze w drugiej połowie 2018 r. W 2019 r. Izba uzyskała zgodę KOWR na zmianę sposobu zagospodarowania nieruchomości, przez co nastąpiła modyfikacja koncepcji zagospodarowania terenu przy ul. Wiejskiej i na mocy aneksu z dnia 10 maja

¹⁵⁶ Protokół KR DIR z dnia 10 czerwca 2021 r., sporządzony na okoliczność kontroli faktur i innych dokumentów księgowych dla losowo wybranego okresu: III 2020 r. i III 2021 r.

¹⁵⁷ Informacja z działalności KR DIR za 2018 r. z dnia 29 kwietnia 2019 r., za 2019 r. z dnia 23 czerwca 2020 r., za 2020 r. z dnia 12 marca 2021 r.

¹⁵⁸ [1] Uchwała nr IX/2/2019 z dnia 20 maja 2019 r. w sprawie rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania Zarządu Dolnośląskiej Izby Rolniczej z działalności statutowej i finansowej za 2018 r.; [2] Uchwała nr III/2/2020 z dnia 3 lipca 2020 r. w sprawie rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania Zarządu Dolnośląskiej Izby Rolniczej z działalności statutowej i finansowej za 2019 r.; [3] Uchwała nr IV/4/2021 z dnia 16 marca 2021 r. w sprawie rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania Zarządu Dolnośląskiej Izby Rolniczej z działalności statutowej i finansowej za 2020 r.

¹⁵⁹ Akt Notarialny Rep. A nr 7700/2010 z dnia 31 grudnia 2010 r., następnie aneksowany Aktem Notarialnym Rep. A nr 3808/2012 z dnia 31 maja 2012 r.

¹⁶⁰ Adaptacja dotychczasowego warsztatu lub jego wyburzenie i budowa nowego obiektu.

¹⁶¹ Akt Notarialny Rep. A nr 2305/2014 z dnia 30 grudnia 2014 r.

2019 r. (związanego z porozumieniem podpisanym z KOWR 7 maja 2019 r.)¹⁶² DIR zobowiązała się do zagospodarowania części niewykorzystanej działki nr 3/33 na przygotowanie i organizację terenu pod działalność wystawienniczą i inną określoną w statucie Dolnośląskiej Izby Rolniczej do dnia 30 czerwca 2020 r. Warunek ten został przez Izbę spełniony.

W związku z nakładami inwestycyjnymi poniesionymi w latach 2018-2019 na adaptację terenu przy ul. Wiejskiej 29 we Wrocławiu wartość majątku trwałego uległa zwiększeniu - z 255,1 tys. zł do 527,6 tys. zł.

Powierzchnia działki 3/33 przy ul. Wiejskiej 29 we Wrocławiu to 0,42 ha. Budynek przy ul. Wiejskiej 29 to obiekt parterowy, wolnostojący, niepodpiwniczony. Powierzchnia zabudowy parteru wynosi 347,1 m². Znajduje się w nim sześć pomieszczeń biurowych, salka konferencyjna, zaplecze socjalne oraz kotłownia. Wszystkie były w pełni wykorzystywane przez DIR¹⁶³.

Przeprowadzone w latach 2018-2020 okresowe kontrole¹⁶⁴ budynku w zakresie konstrukcyjno-budowlanym (na podstawie art. 62 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane¹⁶⁵) oraz kontrole przewodów kominowych¹⁶⁶, potwierdziły jego dobry stan techniczny. Zalecenia pokontrolne wskazywały na ewentualną potrzebę m.in.: (a) odnowy powłoki antykorozyjnej konstrukcji wsporczej masztu na elewacji południowej, (b) wymiany pękniętej szyby, oraz (c) dostosowania parametrów instalacji elektrycznej oraz odgromowej do norm i zostały w części wykonane (dot. pkt a)¹⁶⁷.

Izba w okresie objętym kontrolą nie zbywała żadnych istotnych składników majątku takich jak grunt czy budowle.

Jak wyjaśnił Prezes Izby, DIR nie posiadała zbędnych składników majątkowych, a z racji brzmienia zapisów umowy nieodpłatnego przekazania własności nieruchomości ANR/KOWR nie wyrażał zgody na dzierżawę czy dodatkowe, komercyjne wykorzystanie terenu.

Majątek Izby nie był wykorzystywany przez Stowarzyszenie „Polski Rolnik – Polska Wieś” czy LIRPOL sp. z o.o. (choć formalnie jej siedziba mieści się w budynku DIR).

W okresie kontrolnym WZ DIR podjęło uchwałę w sprawie upoważnienia Zarządu Izby do zakupu działki przy ulicy Jordanowskiej we Wrocławiu nr 2/1 AM 3 obręb Oporów¹⁶⁸. Ze względu na opóźnienia wynikające z epidemii COVID-19, zakup działki nie został jeszcze zrealizowany i według stanu na dzień 21 lipca 2021 r. nadal trwały działania zmierzające do zrealizowania uchwały i nabycia ww. działki.

Zasadniczo majątek DIR był wystarczający do realizacji zadań Izby. Jedynie organizacja Walnych Zgromadzeń wymagała wynajmowania lokali użytkowych na czas obrad, ponieważ DIR nie dysponowała pomieszczeniem umożliwiającym zebranie wszystkich Delegatów. Podobna sytuacja miała miejsce przy organizacji m.in. konferencji. W takich przypadkach DIR ponosiła koszty wynajmu sali oraz

¹⁶² Akt Notarialny Rep. A nr 3479/20/2019 z dnia 10 maja 2019 r. zawierający Aneks do umowy nieodpłatnego przekazania własności nieruchomości; Porozumienie z KOWR z dnia 7 maja 2019 r.

¹⁶³ Nie ma technicznych możliwości wykorzystywania strychu na działalność DIR, nie pozwala na to konstrukcja budynku.

¹⁶⁴ Protokoły z okresowych kontroli rocznych budynku biurowego przy ul. Wiejskiej 29 we Wrocławiu (przegląd w zakresie konstrukcyjno-budowlanym) z 2018 r., 2019 r. i 2020 r.

¹⁶⁵ Dz. U. z 2020 r., poz. 1333, ze zm.

¹⁶⁶ Protokoły z okresowych kontroli przewodów kominowych oraz grawitacyjnych przewodów spalinowych i wentylacyjnych z 2018 r., 2019 r. i 2020 r.

¹⁶⁷ Pkt b) i c) pozostają w trakcie realizacji – ustalono na podstawie protokołu nr 12/2021 z posiedzenia Zarządu Izby z dnia 2 czerwca 2021 r.

¹⁶⁸ Uchwała WZ DIR nr II/3/2020 z dnia 25 lutego 2020 r. Działka ta ma powiększyć teren należący do DIR przy ul. Wiejskiej we Wrocławiu.

w niektórych miejscach również nagłośnienia czy rzutnika. Łącznie w latach objętych kontrolą Izba na ww. cele wydatkowała 148,3 tys. zł w 2018 r., 188,4 tys. zł w 2019 r. oraz 68,6 tys. zł w 2020 r.

Ponadto, w związku z działalnością DIR, obejmującą swoim zasięgiem województwo dolnośląskie, korzystano z innych obcych składników majątkowych, tj. lokali wynajmowanych (ewentualnie użyczanych) na potrzeby biur terenowych DIR. Wydatki na lokale dotyczyły opłat czynszu najmu, mediów oraz wywozu śmieci. Jak wyjaśnił Prezes Izby, część lokali była użyczana/wynajmowana na preferencyjnych warunkach, dlatego rozpiętość cenowa miesięcznego utrzymania poszczególnych biur terenowych wahała się od 0,0 zł (Dzierżonów, Głogów) do 0,6 tys. zł (Legnica). Koszty funkcjonowania biur terenowych w okresie objętym kontrolą kształtowały się następująco:

- w 2018 r. czynsze najmu wynosiły 26,1 tys. zł, a media 11,2 tys. zł;
- w 2019 r. czynsze najmu wynosiły 28,2 tys. zł, a media 11,8 tys. zł;
- w 2020 r. czynsze najmu wynosiły 34,8 tys. zł, a media 7,5 tys. zł.

DIR z racji braku własnych środków transportu ponosił koszty usług transportowych związane z wyjazdami szkoleniowymi: w 2018 r. 24,5 tys. zł, w 2019 r. 21,5 tys. zł, a w 2020 r. 33,7 tys. zł.

(akta kontroli: t. I str. 447-458; t. VI str. 293-294; t. VII str. 1-108, 163-170, 376-378, 382-384, 388-397)

5. Spośród 106 uchwał podjętych przez organy DIR w okresie objętym kontrolą, 11 dotyczyło spraw związanych z gospodarką finansową bądź majątkiem Izby, w tym dziewięć uchwalenia (bądź zmiany) budżetu na dany rok, jedna przyznania nagrody pieniężnej, a jedna upoważnienia dla Zarządu Izby do zakupu działki przy ul. Jordanowskiej we Wrocławiu. Zarząd Izby przekazał uchwały Wojewodzie Dolnośląskiemu, w terminie 14 dni od ich uchwalenia, stosownie do art. 48 ust. 1 ustawy o izbach. Wojewoda Dolnośląski nie stwierdził ich nieważności.

Organy Izby nie podejmowały w latach 2018-2020 uchwał dotyczących: określania maksymalnej kwoty zobowiązań, które może zaciągać Zarząd Izby; wyrażania zgody na członkostwo Izby w podmiotach krajowych i zagranicznych; założenia związku stowarzyszeń lub przystąpienia do takiego związku, a także informacji o utraconych dochodach przez Izbę w związku z udzielanymi ulgami, zwolnieniami i umorzeniami czy zaniechaniem poboru podatku rolnego.

(akta kontroli: t. V str. 9-27)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Badanie przeprowadzone na próbie 35 gmin¹⁶⁹ i dla każdego z lat objętych kontrolą wykazało, że w przypadku 24 gmin w 2018 r., 23 gmin w 2019 r. oraz 23 gmin w 2020 r., Izba nie posiadała informacji o wysokości należnych jej dochodów pochodzących z odpisu w wysokości 2% od uzyskanych przez poszczególne gminy wpływów z tytułu podatku rolnego pobieranego na obszarze jej działania, w związku z czym nie miała możliwości ustalenia, czy otrzymała wszystkie przynależne jej środki. Ponadto w przypadku 26 gmin w 2018 r., 26 gmin w 2019 r. i 30 gmin w 2020 r., wystąpiły zaległości w przekazywaniu środków stanowiących dochód Izby¹⁷⁰, która nie podejmowała żadnych działań w celu ich wyegzekwowania, mimo że uprawnienie takie wynikało z art. 35 ust. 6 ustawy

¹⁶⁹ Bogatynia, Bolesławiec, Długoleka, Dzierżonów, Głogów, Głuszycza, Góra, Jelenia Góra, Karpacz, Kąty Wrocławskie, Kłodzko, Kobierzyce, Kostomłoty, Kudowa-Zdrój, Leśna, Lubin, Miękinia, Milicz, Mirsk, Nowogrodzic, Oleśnica, Piechowice, Polkowice, Przemków, Strzelin, Środa Śląska, Świerzawa, Trzebnica, Wałbrzych, Wołów, Wrocław, Zgorzelec, Złoty Stok, Żarów i Żurawina.

¹⁷⁰ W przypadku takich liczb gmin wystąpiła co najmniej jedna zaległość w płatności.

o izbach. W przypadku pięciu gmin w 2018 r., sześciu w 2019 r. oraz pięciu gmin w 2020 r., Izba nie dysponowała informacją, jakiego okresu dotyczyła płatność i w związku z tym nie mogła stwierdzić, czy wystąpiły zaległości w jej przekazywaniu. Prezes Izby wyjaśnił, że zgodnie z przepisami, gminy zobligowane były do dobrowolnego przekazywania informacji bez wezwania. Powyższa argumentacja nie została uwzględniona, gdyż stosownie do art. 35 ust. 4 ustawy o izbach, wójt przekazuje na wniosek zarządu izby kwartalne informacje o stanie i terminach realizacji dochodów izby z odpisu w wysokości 2% od uzyskanych wpływów z tytułu podatku rolnego. Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że Izba, nie korzystając z przysługującego jej uprawnienia, nie posiadała pełnej informacji na temat należnych jej dochodów w każdym roku objętym kontrolą.

(akta kontroli: t. VII str. 128-157; t. VIII str. 153-166)

2) W DIR niezgodnie z postanowieniami zawartych umów zlecenia dokonywano ich rozliczania. W dziewięciu przypadkach¹⁷¹ na łączną kwotę 4,6 tys. zł, wynagrodzenia zostały wypłacone zleceniobiorcom, mimo że nie przedłożyli oni ewidencji przepracowanych godzin, co – obok wystawienia rachunku – stanowiło umowny warunek otrzymania takiego wynagrodzenia. Dodatkowo, w ośmiu przypadkach¹⁷² na łączną kwotę 5,3 tys. zł dokonano płatności z przekroczeniem terminu wskazanego w umowie – zwłoka wynosiła od jednego do 48 dni. Natomiast w dwóch przypadkach¹⁷³ zrealizowano wypłaty wynagrodzenia na łączną kwotę 1,0 tys. zł w sytuacji nieposiadania potwierdzenia odbioru zrealizowanych prac¹⁷⁴.

Prezes Izby w kwestii braku ewidencji przepracowanych godzin wyjaśnił m.in., że prace wykonywane były pod nadzorem Dyrektora Biura Izby, względem którego przed przystąpieniem do pracy następowało zameldowanie zleceniobiorców, weryfikacja godziny przybycia i jej zgodności z umową, a analogiczne postępowanie miało miejsce w chwili zakończenia prac, przez co nie było konieczności dodatkowego udokumentowania zakresu godzin, w których wykonywane były prace. W sprawie opóźnień wyjaśnił natomiast, że miały one miejsce wskutek zbyt późnego przekazania rachunków przez zleceniobiorców do siedziby Izby, a w jednym przypadku na skutek braku kontaktu ze zleceniobiorcą celem wyjaśnienia wątpliwych kwestii.

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela argumentacji Prezesa Izby i wskazuje, że rozliczanie umów powinno odbywać się zgodnie z określonymi w nich zasadami. NIK zwraca również uwagę, że warunki rozliczania i płatności kształtowane są przez strony kontraktu i mogą zostać ustalone w sposób, który będzie właściwy dla Izby, z uwzględnieniem zasad gospodarowania środkami publicznymi.

(akta kontroli: t. VII str. 258-295, 367-368, 372)

3) Dyrektor Biura DIR bez umocowania prawnego samodzielnie zatwierdzała do wypłaty wydatki z budżetu Izby. Ze skontrolowanej próby 163 wydatków, wśród których było 156 wydatków zatwierdzonych do wypłaty, tylko w jednej sytuacji wydatek został zatwierdzony do wypłaty przez Prezesa Izby łącznie z Dyrektorem Biura

¹⁷¹ (1) nr DIR-Z01/14/2018 z dnia 8 września 2018 r. na kwotę 500,0 zł; (2) DIR-Z01/14/2018 z dnia 8 września 2018 r. na kwotę 500,0 zł; (3) DIR-Z01/16/2018 z dnia 8 września 2018 r. na kwotę 500,0 zł; (4) DIR-Z01/17/2018 z dnia 8 września 2018 r. na kwotę 500,0 zł; (5) DIR-Z01/35/2019 z dnia 13 września 2019 r. na kwotę 600,0 zł; (6) DIR-Z01/36/2019 z dnia 13 września 2019 r. na kwotę 500,0 zł; (7) DIR-Z01/37/2019 z dnia 13 września 2019 r. na kwotę 500,0 zł; (8) DIR-Z01/38/2019 z dnia 13 września 2019 r. na kwotę 500,0 zł; (9) DIR-Z01/39/2019 z dnia 13 września 2019 r. na kwotę 500,0 zł.

¹⁷² (1) DIR-Z01/14/2018 z dnia 8 września 2018 r., (2) DIR-Z01/15/2018 z dnia 8 września 2018 r., (3) DIR-Z01/25/2019 z dnia 9 marca 2019 r., (4) DIR-Z01/47/2019 z dnia 11 grudnia 2019 r., (5) DIR-Z01/02/2020 z dnia 26 lutego 2020 r., (6) DIR-Z01/03/2020 z dnia 26 lutego 2020 r., (7) DIR-Z01/04/2020 z dnia 26 lutego 2020 r., (8) DIR-Z01/05/2020 z dnia 26 lutego 2020 r.

¹⁷³ Nr DIR-Z01/14/2018 z dnia 8 września 2018 r. i DIR-Z01/14/2018 z dnia 8 września 2018 r.

¹⁷⁴ Na rachunkach podpisy Prezesa Izby i Dyrektora Biura DIR, bez oznaczenia czego dotyczą.

DIR. W pozostałych 155 przypadkach wydatki zostały zatwierdzone samodzielnie przez Dyrektora Biura DIR, która nie dysponowała upoważnieniem Zarządu Izby do samodzielnego wykonywania takiej czynności w sytuacji, gdy w § 45 ust. 3 pkt 5 Statutu Izby przewidziano, że gospodarka finansowania Izby należy do zakresu działania jego Zarządu. Upoważnienie takie nie wynikało także z powierzonego zakresu czynności (którego Dyrektor Biura DIR na piśmie nie otrzymała), ani z przyjętych zasad rachunkowości czy kontroli i obiegu dokumentów.

Prezes Izby wyjaśnił, że zgodnie z art. 22 ustawy o izbach, zarząd realizuje swoje zadania przy pomocy biura, którym kieruje Dyrektor. Dodał, że z racji tego wpływa upoważnienie Dyrektora Biura DIR do dokonywania zatwierdzenia środków do wypłaty. Sposób ten został zatwierdzony przez Zarząd Izby i stosowany jest od wielu lat. Wyjaśnił również, że wszelkie płatności (przelewy) są z kolei dokonywane przez dwie osoby, tj. Dyrektora Biura DIR oraz Prezesa Izby, bądź innego członka Zarządu Izby.

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela argumentacji Prezesa Izby. Jej Statut jednoznacznie wskazuje, że gospodarka finansowa DIR należy do kompetencji Zarządu Izby. Zatwierdzanie środków do wypłaty jest elementem realizacji tego uprawnienia. Zdaniem NIK z faktu kierowania aparatem pomocniczym (biurem) Zarządu Izby nie wynika prawo do przejęcia uprawnienia, które przynależy jej Zarządowi. Zatwierdzenie danego wydatku do wypłaty jest bowiem *de facto* elementem realizacji budżetu Izby (etapem poprzedzającym faktyczną wypłatę środków, ale następczym względem kontroli zgodności wydatku z celami działalności Izby i planem finansowym Izby), za co odpowiedzialny jest Zarząd Izby.

(akta kontroli: t. VI str. 294; t. VII str. 114-118, 162, 296-363)

4) Zarząd Izby nie zapewnił terminowego regulowania zobowiązań DIR, co było niezgodne z art. 44 ust. 3 pkt 3 ufp. Ze skontrolowanej próby 163 dowodów księgowych, dokumentujących wydatki Izby na łączną kwotę 1 616,6 tys. zł, w 21 przypadkach (12,9%) na kwotę 169,1 tys. zł zapłaty za przedmiot transakcji dokonano z naruszeniem terminu wskazanego w umowie, bądź na fakturze. Opóźnienia sięgały od jednego do 26 dni.

Prezes Izby wyjaśnił m.in., że zarówno kierownictwo, jak i pracownicy, dokładają wszelkich starań celem terminowego regulowania płatności, jednak nie wszystkie sytuacje są zależne od jednostki. Dodał, że częstym przypadkiem jest wpływ faktury do jednostki po terminie płatności lub tuż przed jego upływem, przez co z uwagi na konieczność merytorycznego i rachunkowego sprawdzenia nie jest możliwym dochowanie terminu wskazanego na dokumencie źródłowym.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w zakwestionowanych przypadkach data wpływu faktury do Izby pozwalała na jej opłacenie w terminie na niej wskazanym. Kierownictwo DIR powinno zapewnić, by obieg dokumentów w Izbie pozwalał zachować zgodność podejmowanych działań z zasadami gospodarowania środkami publicznymi, o których mowa w ufp.

(akta kontroli: t. VII str. 296-363, 368-369, 374)

5) Zarząd Izby nie zapewnił przestrzegania postanowień art. 21 ust. 1 pkt 6 uor, dotyczących wymogów formalnych dowodów księgowych. Ze skontrolowanej próby 163 dowodów księgowych, dokumentujących wydatki Izby, w 43 przypadkach (26,4%) nie potwierdzono ich sprawdzenia pod kątem merytorycznym, a w 104 przypadkach (63,8%) sprawdzenia pod kątem formalno-rachunkowym. Z kolei w siedmiu przypadkach (4,3%) wydatek nie został również zatwierdzony do

wypłaty¹⁷⁵. Ponadto w 160 przypadkach (98,2%) na dowodzie księgowym nie zamieszczono dekretacji. Z przedłożonej do kontroli i obowiązującej w Izbie polityki (zasad) rachunkowości nie wynikało natomiast, że w jednostce zaniechano zamieszczania na dowodach księgowych ww. danych z uwagi na technikę dokumentowania zapisów księgowych, stosownie do art. 21 ust. 1a pkt 2 uor.

Prezes Izby wyjaśnił m.in., że każdy dokument trafiający do jednostki podlega wnikliwej analizie pod kątem zarówno merytorycznym, jak i rachunkowym, a przypadki nieumieszczenia podpisu w rubryce „sprawdzono pod względem merytorycznym” wynikają z faktu, iż osoba odpowiedzialna za zatwierdzenie dokumentu do wypłaty umieszczała swój podpis na dokumencie głównym lub dokumentach pośrednich tylko raz, co stanowi potwierdzenie jego sprawdzenia. Nadmieniał, że w przypadku gdy Dyrektor Biura DIR osobiście opisywała wpływające do Izby dokumenty i sprawdzała je pod kątem merytorycznym, nie nanosiła obu podpisów, gdyż podpis zatwierdzający dokument do wypłaty był również potwierdzeniem jego weryfikacji pod kątem merytorycznym. Prezes Izby wyjaśnił również, że każdy dokument posiada indywidualne oznaczenie schematem księgowania, do którego przyporządkowany jest pełny dekret, a metodologia ta jest wprost dopuszczona w dobie komputeryzacji i użytkowania systemów informatycznych do przetwarzania danych księgowych. Dodał, że obowiązek zamieszczania tej zasady w polityce rachunkowości nie wynika z art. 21 ust. 1a uor. Wskazał także, że naniesienie na dokumencie schematu księgowego gwarantuje fakt zarówno prawidłowego ujęcia w księgach rachunkowych, jak i potwierdza weryfikację dokumentu od strony merytorycznej i formalno-rachunkowej.

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela argumentacji Prezesa Izby. Stosownie do treści art. 21 ust. 1 pkt 6 uor, dowód księgowy powinien zawierać co najmniej stwierdzenie sprawdzenia i zakwalifikowania dowodu do ujęcia w księgach rachunkowych przez wskazanie miesiąca oraz sposobu ujęcia dowodu w księgach rachunkowych (dekretacja) oraz podpis osoby odpowiedzialnej za to wskazanie. Sprawdzenie dowodu dotyczy weryfikacji danych na nim zamieszczonych pod kątem merytorycznym, formalnym i rachunkowym. Dekretacja natomiast to opis ujęcia dowodu w księgach rachunkowych, na który składa się wskazanie daty, pod którą dowód został zaewidencjonowany, kont, na których zapis zostanie dokonany oraz stron Wn i Ma, ewidencji analitycznej (o ile jest prowadzona) oraz wartości operacji gospodarczej. W badanej próbie w ww. przypadkach dowody księgowe nie zostały oznaczone w sposób, który odpowiadałby dyspozycji zawartej w art. 21 ust. 1 pkt 6 uor. NIK zgadza się natomiast z twierdzeniem Prezesa Izby, że z techniki dokumentowania zapisów księgowych może wynikać brak konieczności zamieszczania ww. informacji na dowodach księgowych. Wskazuje jednakże, iż powyższa zasada powinna jednoznacznie wynikać z przyjętej w jednostce polityki rachunkowości, bowiem stanowi ona wyjątek od generalnej reguły, określonej w art. 21 ust. 1 pkt 6 uor. Powyższą zasadę potwierdza stanowisko Komitetu Standardów Rachunkowości z dnia 13 kwietnia 2010 r.¹⁷⁶.

(akta kontroli: t. V str. 203-258; t. VII str. 296-363, 368-369, 372-374)

6) W ewidencji środków trwałych Izby z 2018 r. nie ujęto gruntu o wartości 2 669,1 tys. zł przy ul. Wiejskiej 29 we Wrocławiu (wykazano jedynie budynek usytuowany przy ul. Wiejskiej 29), pomimo że z art. 17 ust. 1 uor wynika, iż księgi pomocnicze prowadzi się dla środków trwałych, do których, stosownie do

¹⁷⁵ W DIR na fakturach zamieszczano pieczętkę z określeniem, że wydatek sprawdzono pod względem merytorycznym, formalnym i rachunkowym, z miejscem na wskazanie daty i podpisu, oraz że zatwierdzono wydatek do wypłaty ze środków obrotowych. W badanych przypadkach opis według przyjętego schematu nie został dokonany (bądź w inny sposób z faktury nie wynikało, że kontrola została dokonana).

¹⁷⁶ Dz. Urz. Min. Fin. z 2010 r. Nr 6, poz. 26.

rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 3 października 2016 r. w sprawie Klasyfikacji Środków Trwałych¹⁷⁷, zalicza się grunty. A zatem ujęcie nieruchomości gruntowej w ewidencji środków trwałych było obowiązkiem DIR.

Jak wyjaśnił Prezes Izby, sposób ewidencjonowania gruntów wynikał z dokumentów sprzed przejścia przez biuro obsługi księgowej Izby. Dodał, że mimo wykazanych braków sposób ewidencjonowania zapewniał pełną weryfikację składników majątkowych, jak i ich prawidłowe ujęcie składnika majątkowego w sprawozdaniu finansowym Izby.

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że obowiązek wynikający z art. 17 ust. 1 pkt 1 uor jest wskazany wprost i należało się do niego zastosować bez względu na inne okoliczności wskazane przez DIR, m.in. w związku z prawidłowym ujmowaniem gruntu w sprawozdaniu finansowym Izby. Należy wskazać, że w ewidencjach środków trwałych z 2019 r. i 2020 r. powyższy grunt został już ujęty.

(akta kontroli: t. I str. 447-458; t. VIII str. 163)

7) Obowiązująca w DIR w okresie objętym kontrolą *uchwała w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości*, stanowiąca przyjętą w Izbie politykę (zasady) rachunkowości, nie spełniała wszystkich wymagań określonych w art. 10 uor, bowiem:

- nie wskazano w niej przyjętych zasad klasyfikacji zdarzeń, zasad prowadzenia kont ksiąg pomocniczych oraz ich powiązania z kontami księgi głównej (art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. a uor);
- nie wskazano, przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera, wykazu zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na informatycznych nośnikach danych z określeniem ich struktury, wzajemnych powiązań oraz ich funkcji w organizacji całości ksiąg rachunkowych i w procesach przetwarzania danych (art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. b uor);
- nie wskazano opisu systemu przetwarzania danych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera - opisu systemu informatycznego, zawierającego wykaz programów, procedur lub funkcji, w zależności od struktury oprogramowania, wraz z opisem algorytmów i parametrów oraz programowych zasad ochrony danych, w tym w szczególności metod zabezpieczenia dostępu do danych i systemu ich przetwarzania (art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. c uor);
- nie określono wersji oprogramowania i daty rozpoczęcia jego eksploatacji (art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. c uor).

Nie została ona także zaktualizowana w zakresie dotyczącym podstawy prawnej jej wydania¹⁷⁸, a załącznik dotyczący *Systemu ochrony danych i ich zasobów* nie uwzględniał zmiany dotyczącej miejsca przechowywania m.in. dowodów księgowych, których nie przechowywano w siedzibie Izby, lecz w siedzibie biura rachunkowego.

Prezes Izby w wyjaśnieniach nie odniósł się do przyczyn powstania nieprawidłowości, wskazując jednocześnie, że aktualizacja polityki rachunkowości Izby jest w trakcie realizacji (na ukończeniu).

(akta kontroli: t. V str. 214-258; t. VI str. 288, 293, t. VIII str. 153-166)

¹⁷⁷ Dz. U. poz. 1864.

¹⁷⁸ Wskazane w uchwale rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami prawa handlowego nieprowadzących działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 137, poz. 1539, ze zm.), zostało uchylone z dniem 5 września 2014 r.

8) W 2020 r. odbyło się tylko jedno posiedzenie KR DIR, mimo że zgodnie z § 39 ust. 1 Statutu Izby¹⁷⁹ jej posiedzenia winny być zwoływane stosownie do potrzeb, co najmniej dwa razy w roku.

Prezes Izby jako przyczynę powyższego niedopełnienia obowiązków statutowych wskazywał pandemię COVID-19 i związane z nią „przepisy rządowe” mające „zabraniać” organizacji spotkań. Ponadto wskazał na występujące wówczas braki frekwencyjne, długotrwałą chorobę jednego z członków KR DIR oraz ograniczenia techniczne.

Podobna sytuacja dotyczyła KB DIR, która w 2020 r. odbyła również tylko jedno posiedzenie, choć zgodnie z § 2 ust. 3 *Regulaminu Pracy Komisji Budżetowej Dolnośląskiej Izby Rolniczej*¹⁸⁰ jej posiedzenia winny odbywać się w miarę potrzeby, nie rzadziej jednak, niż dwa razy w roku.

Prezes Izby brak wymaganej liczby posiedzeń KB DIR uzasadniał epidemią COVID-19 oraz niedyspozycyjnością części członków tej Komisji.

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że mimo pandemii przez część roku możliwa była organizacja spotkań przy zachowaniu niezbędnego reżimu sanitarnego bądź w formie zdalnej. Okres od lipca 2020 r. (kiedy wprowadzono taką możliwość) do końca 2020 r. był wystarczający do przygotowania się członków KR DIR do organizacji zdalnych posiedzeń. Należy wspomnieć, że Zarząd Izby odbywał swoje posiedzenia zgodnie z wymogami Statutu Izby.

(akta kontroli: t. VI str. 294)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą w DIR w zasadzie prawidłowo prowadzono gospodarkę finansową Izby, wydając środki na działalność statutową, bądź jej organizację i utrzymanie. Właściwie wykorzystywano także majątek Izby.

Zarząd Izby nie zapewnił jednak gospodarowania środkami publicznymi w pełni z poszanowaniem zasad wynikających z art. 44 ust. 3 ufp, bowiem w Izbie dochodziło do nieterminowego regulowania płatności. W ocenie NIK przyjęte w DIR podejście do współorganizowania i współfinansowania wydarzeń we współpracy z podmiotami zewnętrznymi, rodziło ponadto ryzyko poniesienia wydatków niezgodnie z ww. przepisem prawa. Zdaniem NIK działania DIR w przedmiocie pozyskiwania dochodów z tytułu odpisu w wysokości 2% wpływów gmin z podatku rolnego także nie były wystarczające, gdyż Izba nie dysponowała pełnymi danymi o wysokości należnego jej odpisu i nie podejmowała w tym zakresie żadnych czynności, w tym nie korzystała z uprawnienia do pozyskiwania od gmin kwartalnych informacji o stanie i terminach realizacji dochodów izb rolniczych. Nie egzekwowano także od gmin z obszaru województwa dolnośląskiego ich zaległości w tym zakresie, ani nie ustalano ich wysokości w sytuacji braku wiedzy, którego okresu dotyczyła wpłata gminy.

Ponadto Dyrektor Biura DIR nie posiadała stosownego upoważnienia do samodzielnego zatwierdzania do wypłaty wydatków z budżetu Izby w sytuacji, gdy zgodnie ze Statutem Izby, jej gospodarka finansowa należała do zakresu zadań Zarządu Izby.

W DIR nie przestrzegano postanowień uor w zakresie dotyczącym kontroli merytorycznej, formalno-rachunkowej i dekretacji dowodów księgowych (art. 21 ust. 1 pkt 6), czy rzetelnego prowadzenia ksiąg pomocniczych – ewidencji środków trwałych, w której w 2018 r. nie ujęto gruntu przy ul. Wiejskiej 29 we Wrocławiu

¹⁷⁹ [1] Zarówno w brzmieniu zgodnym z uchwałą nr III/5/2016 z dnia 16 czerwca 2016 r. III WZ DIR V kadencji, jak i po zmianach wprowadzonych [2] uchwałą nr III/5/2020 z dnia 3 lipca 2020 r. III WZ DIR VI kadencji.

¹⁸⁰ [1] Zgodnie z brzmieniem określonym w Uchwale V/5/2008 V WZ DIR z dnia 28 czerwca 2008 r., oraz [2] w Uchwale III/7/2020 III WZ DIR VI kadencji z dnia 3 lipca 2020 r.

(art. 17 ust. 1). Stwierdzono ponadto stany nieprawidłowe o charakterze organizacyjnym dotyczące: [1] niezrealizowania w 2020 r. wymogu odbycia dwóch posiedzeń przez KR DIR i KB DIR, [2] niezgodności zasad (polityki) rachunkowości DIR z wymogami art. 10 uor.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwaga	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
Wnioski	1. Podjęcie działań organizacyjnych zapewniających terminowe wydawanie opinii dotyczących przeznaczenia gruntów rolnych, w oparciu o w art. 17 pkt 6 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, art. 5a ust. 1 ustawy o izbach oraz art. 7 ust. 2 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.2. Zapewnienie zawierania porozumień regionalnych po uzyskaniu zgody WZ DIR, tj. zgodnie z postanowieniami Statutu Izby.3. Pozyskiwanie od gmin zlokalizowanych na obszarze działania Izby danych o wysokości dochodów pochodzących z odpisu w wysokości 2% od wpływów z tytułu podatku rolnego oraz zapewnienie podejmowania działań ukierunkowanych na egzekwowanie zaległości w przekazywaniu DIR środków z tego tytułu.4. Zaktualizowanie zasad (polityki rachunkowości) poprzez uwzględnienie w niej wszystkich elementów określonych w art. 10 ust. 1 uor.5. Podjęcie działań organizacyjnych zmierzających do zapewnienia dekretowania dowodów księgowych zgodnie z wymogami określonymi w art. 21 ust. 1 pkt 6 uor, bądź opracowanie i wdrożenie przejrzystych zasad odstępowania od zamieszczania na dowodach księgowych dekretacji z uwagi na technikę dokumentowania zapisów księgowych w oparciu o art. 21 ust. 1a pkt 2 uor.6. Zagwarantowanie przestrzegania zasad gospodarowania środkami publicznymi, w zakresie dokonywania wydatków w terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań, określonych w art. 44 ust. 3 pkt 3 ufp.7. Zapewnienie zatwierdzania środków do wypłaty z budżetu Izby przez osoby posiadające właściwe umocowanie prawne.8. Doprowadzenie do rozliczania zawartych umów zlecenia z uwzględnieniem postanowień w nich zawartych.9. Zagwarantowanie przeprowadzania posiedzeń organów DIR w sposób zgodny ze Statutem Izby oraz regulaminami pracy tych organów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, sierpnia 2021 r.

Kontrolerzy:
Angelika Gagon
Inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
p.o. Dyrektor
Marcin Kaliński

.....
podpis

.....
podpis

Karol Wilk
Inspektor kontroli państwowej

.....
podpis